

Tematisks pārskats

Atbilstoši Direktīvai 2014/104/ES celtas prasības par konkurences tiesību pārkāpumu radīto zaudējumu atlīdzināšanu (*Private enforcement*)

Satura rādītājs

PRIEKŠVārds.....	5
ATTIECĪGO TIESĪBU AKTU SARAKSTS	7
I. DIREKTĪVAS 2014/104 PIEMĒROŠANAS JOMA	8
2. Piemērojamība laikā.....	14
2.1. Direktīvas materiālās normas.....	14
2.1.1. Zaudējumu atlīdzināšanas prasību noilguma termiņu regulējošās normas.....	14
2.1.2. Tiesību normas, ar kurām ieviesta neatspēkojama konkurences tiesību pārkāpuma prezumpcija.....	18
2.1.3. Tiesību normas, ar kurām ieviesta atspēkojama prezumpcija par tāda kaitējuma esību, kurš izriet no aizliegtas vienošanās.....	18
2.2. Direktīvas nemateriālās normas.....	19
2.2.1. Tiesību normas, kuru mērķis ir dot valstu tiesām iespēju izdot rīkojumu par pierādījumu izprasīšanu	19
2.2.2. Kaitējuma apmēra noteikšanu regulējošās normas.....	23
2.3. To direktīvas normu piemērojamība laikā, ar ko apstiprināta pastāvošā judikatūra.....	24
II. PAR KAITĒJUMA ATLĪDZINĀŠANU ATBILDĪGIE SUBJEKTI	25
III. PIERĀDĪJUMU IZPRASĪŠANA VALSTU PROCEDŪRĀS	28
1. Rīkojums izprasīt atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošos pierādījumus.....	28
2. Rīkojums izprasīt pierādījumus, ņemot vērā Komisijā ierosināto lietu	30
3. Personas, kas lūgusi dot norādījumus, pienākums pierādīt savas zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību	33
4. Konkurences iestādes lietas materiālos iekļauto pierādījumu izprasīšanas ierobežojumi: saskaņā ar iecietības programmu sniegtas liecības un izlīguma iesniegumi	35
IV. KAITĒJUMA APMĒRA APLĒSES	37
V. NOILGUMA TERMIŅU SISTĒMA	38
VI. TIESĪBU UZ ATLĪDZINĀJUMU ĪSTENOŠANAS KĀRTĪBA VALSTU TIESĀS – LĪDZVĒRTĪBAS UN EFEKTIVITĀTES PRINCIPU IEVĒROŠANA	45

Priekšvārds

Lai nodrošinātu pilnīgu LESD 101. un 102. panta efektivitāti un it īpaši tajos noteikto aizliegumu lietderīgo iedarbību, Eiropas Savienības Tiesa divos 2001.¹ un 2006.² gadā pasludinātos spriedumos ir atzinusi, ka ikvienai fiziskai vai juridiskai personai, kurai minēto normu pārkāpuma dēļ nodarīts kaitējums, ir tiesības uz pilnīgu šī kaitējuma atlīdzinājumu. Tiesību uz atlīdzinājumu nosacījumi ir precizēti un pilnveidoti turpmākajā Tiesas judikatūrā.

Tā kā valstu tiesu kompetencē ir izskatīt prasības par tāda kaitējuma atlīdzinājumu, kas nodarīts Savienības konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, šo prasību celšanas kārtība atbilstīgi procesuālās autonomijas principam ir nosakāma katras dalībvalsts tiesību sistēmā. Taču šī autonomija ir ierobežota ar pienākumu ievērot līdzvērtības un efektivitātes principus, tāpēc Tiesa ir noteikusi arī šajā ziņā izpildāmās minimālās prasības.

Pamatojoties uz šo Tiesas judikatūru, Direktīvā 2014/104³, pirmkārt, ir atkārtoti apstiprinātas tiesības uz tā kaitējuma pilnīgu atlīdzinājumu, kas nodarīts Savienības konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, un, otrkārt, šīs tiesības ir attiecinātas arī uz valsts konkurences tiesību aktu pārkāpumiem, ja šie tiesību akti ir piemērojami atbilstoši Regulas Nr. 1/2003⁴ 3. panta 1. punktam.

No procesuālā viedokļa Direktīvā 2014/104 ir paredzēti noteikumi, kuru mērķis ir saskaņot tiesību uz atlīdzinājumu īstenošanas kārtību valstu tiesās. Vairāku šīs direktīvas normu nolūks ir arī regulēt mijiedarbību starp prasībām par tā kaitējuma atlīdzinājumu, kas nodarīts konkurences noteikumu pārkāpumu dēļ (*private enforcement*), un šo normu publiski tiesisko izpildi, ko veic Eiropas Komisija un valstu konkurences iestādes (*public enforcement*).

Visbeidzot, Direktīvā 2014/104 ir ietvertas arī tiesību normas, kas regulē tās pantu piemērošanu laikā.

Šajā pārskatā ir apkopota Tiesas judikatūra par Direktīvas 2014/104 normu interpretāciju, kā arī citastarp aplūkoti spriedumi lietās *Skanska Industrial Solutions* u.c.⁵

¹ Spriedums, 2001. gada 20. septembris, *Courage un Crehan* (C-453/99, [EU:C:2001:465](#)).

² Spriedums, 2006. gada 13. jūlijs, *Manfredi* u.c. (no C-295/04 līdz C-298/04, [EU:C:2006:461](#)).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.).

⁴ Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

⁵ Spriedums, 2019. gada 14. marts, *Skanska Industrial Solutions* u.c. (C-724/17, [EU:C:2019:204](#)).

un *Sumal* ⁶, kuros sniegti būtiski precizējumi par to, kā prasībās par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kas nodarīts Savienības konkurences tiesību pārkāpumu dēļ, nosakāms parādnieks. Lai gan šajos “vadošajos” spriedumos ir noteikti atbilstoši primārajiem tiesību aktiem par atlīdzību atbildīgie subjekti, tajos sniegtie precizējumi tāpat vēl arvien ir būtiski arī zaudējumu atlīdzināšanas prasību īstenošanai atbilstoši Direktīvai 2014/104.

Turpretī ar Direktīvu 2014/104 būtībā apstiprinātā judikatūra, kura izstrādāta pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā, šajā pārskatā nav aplūkota. Tāpat nav atspoguļota arī judikatūra, kurā interpretētas Regulās Nr. 44/2001 ⁷ un Nr. 1215/2012 ⁸ ietvertās jurisdikciju un zaudējumu materializēšanās vietas noteikšanu ⁹ regulējošās normas.

Pārskatā ņemta vērā līdz 2026. gada 1. martam izstrādātā judikatūra.

⁶ Spriedums, 2021. gada 6. oktobris, *Sumal* (C-882/19, [EU:C:2021:800](#)).

⁷ Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.).

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās (pārstrādāta versija) (OV 2012, L 351, 1. lpp.).

⁹ Spriedumi, 2015. gada 21. maijs, *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, [EU:C:2015:335](#)), 2018. gada 24. oktobris, *Apple Sales International u.c.* (C-595/17, [EU:C:2018:854](#)), 2019. gada 29. jūlijs, *Tibor-Trans* (C-451/18, [EU:C:2019:635](#)), 2021. gada 15. jūlijs, *AB Volvo u.c.* (C-30/20, [EU:C:2021:604](#)), 2021. gada 11. novembris, *Stichting Cartel Compensation* un *Equilib Netherlands* (C-819/19, [EU:C:2021:904](#)), 2024. gada 4. jūlijs, *MOL* (C-425/22, [EU:C:2024:578](#)), un 2025. gada 2. decembris, *Stichting Right to Consumer Justice* un *Stichting App Stores Claims* (C-34/24, [EU:C:2025:936](#)).

Attiecīgo tiesību aktu saraksts

Eiropas Parlamenta un Padomes **Direktīva 2014/104/ES** (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.).

I. Direktīvas 2014/104 piemērošanas joma

1. Materiālā piemērošanas joma

2023. gada 29. aprīļa spriedums Repsol Comercial de Productos Petrolíferos (C-25/21, [EU:C:2023:298](#))¹⁰

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Vertikāli konkurences ierobežojumi – LESD 101. panta 1. un 2. punkts – Efektivitātes princips – Regula (EK) Nr. 1/2003 – 2. pants – Direktīva 2014/104/ES – 9. panta 1. punkts – Valsts konkurences iestāžu galīgo lēmumu, ar kuriem konstatēts konkurences tiesību normu pārkāpums, saistošais spēks – Piemērojamība laikā un materiālā piemērojamība – Prasības par zaudējumu atlīdzību un spēkā neesības atzīšanu saistībā ar Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem

Izskatījusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa konstatē, ka Direktīvas 2014/104 piemērošanas joma attiecas tikai uz tām prasībām par zaudējumu atlīdzību, kas celtas par konkurences tiesību normu pārkāpumiem, un tādējādi tā neattiecas uz citiem prasību veidiem, kuru priekšmets ir konkurences tiesību normu pārkāpumi.

Spānijas konkurences iestādes ar 2001. gada 11. jūlija un 2009. gada 30. jūlija lēmumiem būtībā konstatēja, ka *Repsol*, noteikdama degvielas mazumtirdzniecības cenas līgumiskajās attiecībās ar noteiktām Spānijas degvielas uzpildes stacijām, ir pārkāpusi konkurences tiesību normas. Tā kā pārsūdzības, lai apstrīdētu šos lēmumus, bija nesekmīgas, tie ieguva galīgu raksturu.

Ņemot vērā minētos lēmumus, degvielas uzpildes stacijas īpašnieki cēla prasības *Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Madrid* (Madrīdes Komerclietu tiesa Nr. 2, Spānija; turpmāk – valsts tiesa), pirmkārt, lūdzot atzīt par spēkā neesošiem ekskluzīvos līgumus par degvielas piegādi, kas laikposmā no 1987. gada līdz 2009. gadam tika noslēgti ar *Repsol* saistībā ar šīs degvielas uzpildes stacijas ekspluatāciju, un, otrkārt, atlīdzināt ar šiem līgumiem – kā tiek apgalvots – nodarīto kaitējumu. Lai pierādītu attiecīgā pārkāpuma esību, viņi šajā nolūkā balstās uz šiem pašiem lēmumiem.

Šādos apstākļos iesniedzējtiesa vispirmām kārtām uzsver, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 2. pantu LESD 101. panta pārkāpuma pierādīšanas pienākums ir tam, kurš uz to norāda. Tā piebilst, ka principā saskaņā ar Direktīvas 2014/104 9. panta 1. punktu prasībā par zaudējumu atlīdzību, kas celta, ņemot vērā valsts konkurences iestādes lēmumu, kurš ir kļuvis galīgs, prasītājs var izpildīt savu pierādīšanas pienākumu, kas tam uzlikts attiecībā uz pārkāpuma esību, pierādot, ka šis lēmums attiecas tieši uz konkrētajām līgumattiecībām.

¹⁰ Šis spriedums ir aplūkots arī I. sadaļas 2.1.2. iedaļā "Tiesību normas, ar kurām ieviesta neatspēkojama konkurences tiesību pārkāpuma prezumpcija".

Šajā kontekstā valsts tiesai radies jautājums par Spānijas konkurences iestāžu lēmumu saistošo spēku sakarā ar konkurences tiesību normu pārkāpuma esību šajā lietā. Turklāt šī tiesa vēlas noskaidrot, kādi secinājumi ir jāizdara no ekskluzīvo līgumu par degvielas piegādi, kas noslēgti starp degvielas uzpildes stacijas īpašniekiem un *Repsol*, iespējamās spēkā neesības.

Spriedumā Tiesa atbild uz minētajiem jautājumiem un pauž nostāju par Direktīvas 2014/104 materiālo piemērošanas jomu un tās piemērojamību laikā.

Tiesas vērtējums

Ciktāl valsts tiesa atsaucas uz Direktīvas 2014/104 9. panta 1. punktu, Tiesa precizē, ka šī tiesību norma varētu būt nozīmīga pamatlietas atrisināšanai tikai tad, ja pamatlietā ietilptu tās materiālajā piemērošanas jomā un piemērošanas laikā jomā.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka Direktīvas 2014/104 materiālā piemērošanas joma attiecas tikai uz tām prasībām par zaudējumu atlīdzību, kas celtas par konkurences tiesību normu pārkāpumiem, un tādējādi tā neattiecas uz citiem prasību veidiem, kuru priekšmets ir konkurences tiesību normu pārkāpumi, tādiem kā, piemēram, saskaņā ar LESD 101. panta 2. punktu celtās prasības par spēkā neesības atzīšanu.

2025. gada 30. oktobra spriedums *FL und KM Baugesellschaft un S* (C-2/23, [EU:C:2025:848](#))¹¹

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – LESD 101. pants – Lietderīgā iedarbība – Direktīva 2014/104/ES – Noteikumi, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – 6. panta 6. un 7. punkts – 7. panta 1. punkts – Direktīva 2019/1/ES – Apstākļu nodrošināšana dalībvalstu konkurences iestādēm, lai dotu tām iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un nodrošinātu pienācīgu iekšējā tirgus darbību – 31. panta 3. punkts – Piemērošanas joma – Valstu iestāžu savstarpējās administratīvās un tiesiskās palīdzības mehānisms – Konkurences iestādes lietas materiālu nodošana iestādei, kas veic pirmstiesas izmeklēšanu – Saskaņā ar iecietības programmu sniegto liecību un izlīguma iesniegumu, kā arī to pielikumu pievienošana pirmstiesas izmeklēšanas materiāliem – Apsūdzēto personu un citu šāda procesa dalībnieku piekļuve šiem dokumentiem

Šajā prejudiciālajā nolēmumā Tiesa atgādina, ka Direktīvas 2014/104 materiālā piemērošanas joma attiecas tikai uz tām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas celtas par konkurences tiesību normu pārkāpumiem, un tādēļ tā neattiecas uz citiem prasību veidiem.

Austrijas Federālajai konkurences iestādei ierosinot tiesvedību pret lielu skaitu būvsabiedrību un to vadītājiem par konkurences izkropļošanu publiskā iepirkuma

¹¹ Šis spriedums ir aplūkots arī III. sadaļas 4. iedaļā "Konkurences iestādes lietas materiālos iekļauto pierādījumu izprasišanas ierobežojumi: saskaņā ar iecietības programmu sniegtas liecības un izlīguma iesniegumi".

procedūru tirgū, divas sabiedrības iesniedza pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu.

Tā kā arī Austrijas prokuratūra vienlaikus bija ierosinājusi pirmstiesas izmeklēšanas procedūru, tiesa, kurai ir jurisdikcija aizliegto vienošanos lietās, nodeva tai lietas materiālu kopiju. Federālā konkurences iestāde arī nosūtīja prokuratūrai dažus ar attiecīgo aizliegto vienošanos saistītā administratīvā procesa dokumentus.

Šajā kontekstā abas sabiedrības, kuras bija iesniegušas pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu, lūdza prokuratūru nepievienot lietas materiāliem to saskaņā ar iecietības programmu sniegtās liecības un izlīguma iesniegumus un katrā ziņā pastāvīgi liegt piekļuvi šiem lietas materiāliem.

Pēc tam, kad prokuratūra noraidīja šo pieteikumu, sabiedrības, kuras bija lūgušas piemērot iecietības programmu, iesniedza iebildumus pret šo lēmumu par atteikumu, kas tiek izskatīti apelācijas instancē – *Oberlandesgericht Wien* (Apelācijas tiesa Vīnē).

Šādos apstākļos *Oberlandesgericht Wien* (Apelācijas tiesa Vīnē, Austrija) nolēma uzdot Tiesai jautājumu, vai Savienības tiesības – it īpaši Direktīvas 2014/104 6. panta 6. un 7. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī Direktīvas 2019/1 31. panta 3. punkts – pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram kriminālprocesā, kura priekšmets nav konkurences tiesību pārkāpums, citiem šī kriminālprocesa dalībniekiem, to vidū arī personām, kurām nodarīts kaitējums attiecīgā konkurences tiesību pārkāpuma dēļ un kuras vēlas saņemt atlīdzinājumu par šī pārkāpuma rezultātā nodarīto kaitējumu, ir tiesības piekļūt saskaņā ar iecietības programmu sniegtām liecībām un izlīguma iesniegumiem, kas sagatavoti valsts konkurences iestādē notiekošas procedūras vajadzībām un nodoti valsts tiesībsardzības iestādēm.

Tiesas vērtējums

Daļā, kurā iesniedzējtiesa prejudiciālajos jautājumos ir atsaukusies uz Direktīvas 2014/104 6. panta 6. un 7. punktu, kā arī 7. panta 1. punktu, Tiesa konstatē, ka šīm tiesību normām nozīme pamatlietas atrisināšanā varētu būt tikai tad, ja šis strīds ietilptu šīs direktīvas materiālajā piemērošanas jomā.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka Direktīvas 2014/104 materiālā piemērošanas joma attiecas tikai uz tām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas celtas par konkurences tiesību normu pārkāpumiem. No tā izriet, ka šīs direktīvas, tostarp tās 6. un 7. panta, kas regulē attiecīgi konkurences iestādes lietas materiālos iekļauto pierādījumu izprasīšanu un to pierādījumu izmantošanas ierobežojumus, kuri iegūti, izmantojot piekļuvi šiem lietas materiāliem, materiālā piemērošanas joma attiecas tikai uz tām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas celtas par konkurences tiesību normu pārkāpumiem, un tādēļ tā neattiecas uz citiem prasību veidiem. Tādējādi minētajā direktīvā nav regulēts nedz jautājums par konkurences iestādes lietas materiālu nodošanu citai iestādei, nedz arī jautājums par piekļuvi šiem lietas materiāliem ārpus zaudējumu atlīdzināšanas prasībām.

2026. gada 29. janvāra spriedums *Meliá Hotels International* (C-286/24, [EU:C:2026:49](#))¹²

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Valstu tiesībās reglamentētas zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Direktīva 2014/104/ES – 5. panta 1. punkts – Piemērojamība – Īpaša deklaratīva prasība par dokumentu iesniegšanu pirms iespējamās zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanas – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamības vērtējums

Šajā prejudiciālajā nolēmumā Tiesa ir apstiprinājusi, ka īpašajai deklaratīvai prasībai par dokumentu iesniegšanu pirms iespējamās zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanas ir piemērojamas Direktīvas 2014/104 normas, kurās reglamentēta atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošo pierādījumu iesniegšana valsts tiesās.

2020. gada 21. februārī Eiropas Komisija piemēroja naudas sodu viesmīlības nozares uzņēmumam *Meliá Hotels International, S.A.* (turpmāk – *Meliá*) par LESD 101. panta un EEZ līguma¹³ 53. panta pārkāpumu, praksē piemērojot vertikālus nolīgumus, kuros patērētāji tika šķiroti pēc viņu pilsonības vai pastāvīgās dzīvesvietas valsts¹⁴.

Patērētāju interešu aizstāvības apvienība *Associação lus Omnibus* iesniedza īpašu deklaratīvu prasību kompetentajā Portugāles tiesā, lai panāktu, ka no *Meliá* tiek izprasīti dokumenti, kuriem ir nozīme iespējamās kolektīvas zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanā to Portugālē dzīvojošo patērētāju vārdā, kuriem nodarīts kaitējums ar Komisijas konstatētajām pretkonkurences darbībām.

Tā kā pirmās un otrās instances tiesas šo īpašo deklaratīvo prasību apmierināja, *Meliá* vērsās Portugāles Augstākajā tiesā.

Šādos apstākļos *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle) nolēma uzdot Tiesai vairākus prejudiciālus jautājumus par Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punktu, kurā pieprasīts, lai dalībvalstis nodrošinātu, ka procedūrās, kas attiecas uz kaitējuma atlīdzināšanu saistībā ar konkurences tiesību normu pārkāpumu, pieteicējs var panākt, ka valsts tiesa izprasa atbilstošos pierādījumus no atbildētāja vai trešās personas, ar nosacījumu, ka pieteicējs pierādījis zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību, iesniedzot pamatoti pieejamus faktus un pietiekamus pierādījumus.

Šajā saistībā Portugāles Augstākā tiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkts jāinterpretē šādi:

- tas ir piemērojams valsts tiesībās paredzētai prasībai ar nolūku panākt pierādījumu izprasīšanu, pirms tiek celta zaudējumu atlīdzināšanas prasība par konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīto kaitējumu;

¹² Šis spriedums ir aplūkots arī III. sadaļas 3. iedaļā "Personas, kas lūgusi dot norādījumus, pienākums pierādīt savas zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību".

¹³ 1992. gada 2. maija Līgums par Eiropas Ekonomikas zonu (OV 1994, L 1, 3. lpp.; turpmāk – EEZ līgums).

¹⁴ Lēmums C(2020)893 final par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT.40528 – *Meliá* (*Holiday Pricing*)).

- lai pieteicējs pierādītu zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību, nepieciešams pierādīt, ka tas, ka atbildību par konkurences tiesību pārkāpumu veidojošie nosacījumi ir izpildīti, ir vairāk ticams nekā tas, ka tie nav izpildīti, un
- ar Komisijas lēmumu, ar kuru konstatēts Savienības konkurences tiesību pārkāpums, kas izpaužas kā vertikāls ierobežojums mērķa dēļ, pietiek, lai konstatētu zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību, un vai atbildi uz šo jautājumu ietekmē apstākļi, ka šis lēmums pieņemts, pamatojoties uz izlīguma procedūru.

Tiesas vērtējums

Balstoties uz gramatisku, sistēmisku un teleoloģisku interpretāciju, Tiesa apstiprina, ka Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkts ir piemērojams tādai iepriekšējai prasībai, kāda šajā gadījumā paredzēta Portugāles tiesībās un ar ko personām, kurām nodarīts kaitējums konkurences tiesību normu pārkāpuma dēļ, tiek ļauts gūt piekļuvi atbilstošajiem pierādījumiem, pirms šajā ziņā tiek celta zaudējumu atlīdzināšanas prasība.

Tiesas skatījumā šādu interpretāciju citastarp apstiprina Direktīvas 2014/104 mērķi – atvieglot tiesību uz zaudējumu atlīdzību īstenošanu, ņemot vērā nepieciešamību novērst šiem strīdiem raksturīgo informācijas asimetriju un tādējādi nodrošināt konkurences tiesību īstenošanas efektivitāti privātajā sfērā.

2023. gada 16. februāra spriedums *Tráficos Manuel Ferrer* (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))¹⁵

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Atlīdzinājums par kaitējumu, kas nodarīts ar LESD 101. panta 1. punktā aizliegtu darbību – Komisijas lēmums, kurā konstatēta koluzīvu vienošanos esība par cenu noteikšanu un bruto cenu paaugstināšanu kravas automobiļiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) – Valsts civilprocesuālo tiesību norma, kas noteic, ka prasījuma daļējas apmierināšanas gadījumā katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus, ja vien nav ļaunprātīgas rīcības – Dalībvalstu procesuālā autonomija – Efektivitātes un līdzvērtības principi – Direktīva 2014/104/ES – Mērķi un kopējais līdzsvars – 3. pants – Tiesības uz pilnīgu nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu – 11. panta 1. punkts – Konkurences tiesību pārkāpuma izdarītāju solidārā atbildība – 17. panta 1. punkts – Iespēja valsts tiesai aplēst kaitējuma apmēru – Nosacījumi – Praktiska neiespējamība vai pārmērīgas grūtības noteikt kaitējuma apmēru – 22. pants – Piemērošana laikā

Šajā prejudiciālajā nolēmumā Tiesa ir norādījusi, ka noteikumi par tiesāšanās izdevumu sadali tiesvedībās, kuru mērķis ir īstenot tiesības uz pretkonkurences rīcības dēļ nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu, ir izslēgti no Direktīvas 2014/104 piemērošanas jomas.

¹⁵ Šis spriedums ir aplūkots arī I. sadaļas 2.3. iedaļā "To direktīvas normu piemērojamība laikā, ar ko apstiprināta pastāvošā judikatūra" un IV sadaļā "Kaitējuma apmēra aplēses".

Ar 2016. gada 19. jūlija ¹⁶ lēmumu Eiropas Komisija konstatēja, ka *Daimler AG*, laikposmā no 1997. gada janvāra līdz 2011. gada janvārim noslēgdama vienošanās ar četrpadsmit citiem Eiropas kravas automobiļu ražotājiem par cenu noteikšanu un bruto cenu paaugstināšanu kravas automobiļiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ), ir izdarījusi karteļus aizliedzošo Savienības tiesību normu ¹⁷ pārkāpumu.

Pēc šī lēmuma Spānijas uzņēmumi *Tráficos Manuel Ferrer SL* un *Ignacio* (turpmāk – prasītāji pamatlietā), kuri šī pārkāpuma laikposmā bija iegādājušies tostarp *Daimler* ražotos kravas automobiļus, pret šo sabiedrību vērsās *Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Valencia* (Valensijas Komerclietu tiesa Nr. 3, Spānija) ar zaudējumu atlīdzināšanas prasību, pamatojoties uz Komisijas konstatēto pārkāpjošo rīcību.

Lai pierādītu ciestos zaudējumus, prasītāji pamatlietā iesniedza eksperta atzinumu, kurā secināts, ka šī karteļa skartajā tirgū sadārdzinājums ir vidēji 16,35 %.

Daimler apstrīdēja šīs zaudējumu atlīdzināšanas prasības pamatotību, tostarp iesniedzot savu eksperta atzinumu. Pēc pušu uzklauššanas prasītājiem pamatlietā tika dota iespēja iepazīties ar *Daimler* iesniegtajā eksperta atzinumā vērā ņemtajiem datiem tālab, lai tādējādi gan dotu tiem iespēju veikt detalizētāku šā atzinuma kritisko vērtējumu, gan panāktu pašu prasītāju iesniegtā eksperta atzinuma iespējamo pārformulēšanu.

Uzklaušjusi pamatlietas puses par to attiecīgajiem ekspertīzes ziņojumiem, Valensijas Komerclietu tiesa Nr. 3 nolēma vērsties Tiesā, lai būtībā noskaidrotu, vai, ņemot vērā Savienības tiesības, tai ir tiesības novērtēt to zaudējumu apmēru, kas prasītājiem pamatlietā nodarīti aizliegtās vienošanās dēļ, un, ja tā, ar kādiem nosacījumiem. Iesniedzējtiesa arī vaicā, vai Savienības tiesības tai ļauj saskaņā ar Spānijas procesuālajām tiesībām piespriest prasītājiem pamatlietā pienākumu segt pusi no tiesāšanās izdevumiem, ja to prasījumi tiek apmierināti tikai daļēji.

Spriedumā Tiesa atbild uz šiem jautājumiem, vadīdamās no LESD 101. panta, Direktīvas 2014/104, kā arī savas judikatūras šajā jomā.

Tiesas vērtējums

Tiesa spriež par to, vai Direktīvas 2014/104 3. panta 1. un 2. punktā atzītajām un no LESD 101. panta izrietošajām tiesībām uz pilnīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar pretkonkurences rīcību, ir pretrunā Spānijas civilprocesuālo tiesību normas, kas noteic, ka šāda kaitējuma atlīdzinājuma prasības daļējas apmierināšanas gadījumā katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus un pusi no kopīgajām izmaksām, ja vien nav ļaunprātīgas rīcības.

¹⁶ Komisijas Lēmums C(2016)4673 final (2016. gada 19. jūlijs) par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT.39824 – Kravas automobiļi).

¹⁷ LESD 101. pants un 1992. gada 2. maija Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu 53. pants (OV 1994, L 1, 3. lpp.).

Tiesas judikatūras atziņa ir tāda, ka no efektivitātes principa un LESD 101. pantā paredzētajām ikvienas personas tiesībām prasīt pilnīgu atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas radušies pretkonkurences rīcības dēļ, izriet, ka personām, kurām ir nodarīts kaitējums, jāvar prasīt atlīdzināt ne vien faktiskos zaudējumus, bet arī negūto peļņu, kā arī procentu maksājumus. Tā kā Direktīvas 2014/1043. panta 1. un 2. punktā ir apstiprināta šī judikatūra, šo normu transponēšanai pieņemtajiem valstu pasākumiem jābūt tūlītēji piemērojamiem attiecībā uz visām šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpstošajām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām.

Tomēr šīs tiesības uz atlīdzinājumu neattiecas uz noteikumiem par tiesāšanās izdevumu sadali tiesvedībā, kā to apliecina apstāklis, ka jautājums par tiesāšanās izdevumiem ir izslēgts no Direktīvas 2014/104 piemērošanas jomas.

2. Piemērojamība laikā

2.1. Direktīvas materiālās normas

2.1.1. Zaudējumu atlīdzināšanas prasību noilguma termiņu regulējošās normas

2022. gada 22. jūnija spriedums Volvo un DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))¹⁸

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Aizliegtas vienošanās – LESD 101. pants – Direktīva 2014/104/ES – 10., 17. un 22. pants – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības par Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Noilguma termiņš – Atspēkojama prezumpcija par kaitējumu – Nodarītā kaitējuma apmēra noteikšana – Direktīvas novēlota transponēšana – Piemērošana laikā – Materiālie un procesuālie noteikumi

Izskatījusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa norāda, ka Direktīvas 2014/104 10. pants, kurā paredzēti noteikumi par zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību pārkāpumiem noilgumu, ir materiāla tiesību norma, kas nav piemērojama ar atpakaļejošu spēku.

Ar 2016. gada 19. jūlija lēmumu¹⁹ Eiropas Komisija konstatēja, ka, noslēdzot aizliegtu vienošanos, pirmkārt, par cenu noteikšanu kravas automobiļiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) laikā no 1997. gada līdz 2011. gadam un, otrkārt, par laika grafiku un to izmaksu pārvešanu, kuras saistītas ar EURO 3 līdz EURO 6 standartā paredzēto emisiju tehnoloģiju ieviešanu, *Volvo* un *DAF Trucks* kopā ar vairākiem citiem kravas automobiļu

¹⁸ Šis spriedums ir aplūkots arī I. sadaļas 2.1.3. iedaļā "Tiesību normas, ar kurām ieviesta atspēkojama prezumpcija par tāda kaitējuma esību, kurš izriet no aizliegtas vienošanās", I. sadaļas 2.2.2. iedaļā "Kaitējuma apmēra noteikšanu regulējošās normas" un V sadaļā "Noilguma termiņu sistēma".

¹⁹ Komisijas Lēmums C(2016)4673 final (2016. gada 19. jūlijs) par [LESD] 101. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta AT.39824 – Kravas automobiļi).

ražotājiem ir bijuši tādas aizliegtas vienošanās dalībnieki, kas ir pretrunā Savienības tiesību normām, kurās aizliegts slēgt aizliegtas vienošanās ²⁰. Šī lēmuma pieņemšanas dienā tika izplatīts paziņojums preseī, un 2017. gada 6. aprīlī *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* tika publicēts kopsavilkums ²¹.

2006. un 2007. gadā RM, kurš bija iegādājies trīs *Volvo* un *DAF Trucks* ražotus kravas automobiļus, cēla prasību *Juzgado de lo Mercantil de León* (Leonas Komerclietu tiesa, Spānija), lūdzot atlīdzināt kaitējumu, kas nodarīts Komisijas konstatētās aizliegtās vienošanās dēļ. Leonas Komerclietu tiesa šo 2018. gada 1. aprīlī celto prasību atzina par pieņemamu, tostarp ievērojot Spānijas tiesību aktos, ar kuriem transponēta Direktīva 2014/104 par zaudējumu atlīdzināšanu personām, kuras ir cietušas no pretkonkurences darbības, paredzēto piecu gadu noilguma termiņu. Turklāt Leonas Komerclietu tiesa pamatojās uz šajā transponējošajā tiesību aktā noteikto prezumpciju, ka jebkura aizliegta vienošanās izraisa kaitējumu, un izmantoja šajā pašā tiesību aktā paredzētās tiesības novērtēt RM nodarītā kaitējuma apmēru. Tādējādi *Volvo* un *DAF Trucks* tika piespriests samaksāt RM atlīdzību, kas atbilst 15 % no aplūkoto kravas automobiļu iegādes cenas.

Volvo un *DAF Trucks* pārsūdzēja šo spriedumu *Audiencia Provincial de León* (Leonas provinces tiesa, Spānija), apstrīdot Direktīvas 2014/104 un Spānijas transponēšanas tiesību aktu piemērojamību, pamatojoties uz to, ka aizliegtā vienošanās bija beigusies pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā.

Šajos apstākļos Leonas provinces tiesa vērsās Tiesā ar vairākiem prejudiciāliem jautājumiem, lai noskaidrotu, vai Direktīvas 2014/104 10. pants un 17. panta 1. un 2. punkts, kuros ir paredzēti noteikumi attiecīgi:

- par zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību pārkāpumiem noilgumu,
- par šādu pārkāpumu rezultātā radušos zaudējumu apmēra noteikšanu un
- par prezumpciju par šādu zaudējumu esību,

ir piemērojami zaudējumu atlīdzināšanas prasībai, kas, lai gan attiecas uz aizliegtu vienošanos, kura ir beigusies pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā, ir celta pēc to noteikumu stāšanās spēkā, ar kurām tā transponēta valsts tiesībās.

Tiesas vērtējums

Attiecībā uz Direktīvas 2014/104 piemērojamību laikā Tiesa vispirms atgādina, ka, pirmkārt, ar šo direktīvu ir aizliegts ar atpakaļejošu spēku piemērot jebkādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ir transponēti tajā paredzētie materiālie noteikumi, un, otrkārt, piemērot jebkādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ir transponēti direktīvas

²⁰ LESD 101. pants un EEZ līguma 53. pants.

²¹ OV 2017, C 108, 6. lpp.

procesuālie noteikumi, zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas celtas pirms 2014. gada 26. decembra.

Par Direktīvas 2014/104 10. panta, kurā ir paredzēti noteikumi par zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību pārkāpumiem noilgumu, piemērojamību laikā Tiesa turpinājumā norāda, ka šādas tiesību normas aizsargā gan cietušo, gan personu, kura ir atbildīga par zaudējumiem. Turklāt no Tiesas judikatūras izriet, ka noilguma termiņš, kas izbeidz tiesības celt prasību tiesā, ir materiālo tiesību sastāvdaļa. Līdz ar to Direktīvas 2014/104 10. pants ir materiāla tiesību norma, attiecībā uz kuru saskaņā ar direktīvu ir izslēgta transponējošo noteikumu piemērošana ar atpakaļejošu spēku.

2024. gada 18. aprīļa spriedums (virspalāta) Heureka Group (Cenu salīdzināšanas vietnes) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#)) ²²

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 102. pants – Efektivitātes princips – Valstu tiesībās reglamentētas zaudējumu atlīdzināšanas prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem – Direktīva 2014/104/ES – Direktīvas novēlota transponēšana – Piemērošana laikā – 10. pants – Noilguma termiņš – “Dies a quo” noteikumi – Pārkāpuma izbeigšana – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgās informācijas iegūšana – Tāda Eiropas Komisijas lēmuma kopsavilkuma publicēšana “Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī”, ar kuru konstatēts konkurences noteikumu pārkāpums – Tāda Komisijas lēmuma saistošais spēks, kurš vēl nav galīgs – Noilguma termiņa atlikšana vai pārtraukšana uz Komisijas izmeklēšanas laiku vai arī līdz datumam, kurā šis lēmums kļūst galīgs

Šajā prejudiciālajā lietā Tiesa ir apstiprinājusi, ka Direktīvas 2014/104 10. pants ir materiāla tiesību norma, kas nav piemērojama ar atpakaļejošu spēku.

2017. gada 27. jūnija lēmumā ²³ Eiropas Komisija konstatēja, ka kopš 2013. gada februāra Google ir pārkāpusi LESD 102. pantu, ļaunprātīgi izmantodama savu dominējošo stāvokli trīspadsmit vispārējo meklēšanas pakalpojumu valstu tirgos, tostarp Čehijas Republikā, samazinot datplūsmu no savām vispārējo rezultātu lapām uz konkurējošiem pirkumu salīdzināšanas pakalpojumiem un palielinot šo datplūsmu uz savu pirkumu salīdzināšanas pakalpojumu. Šī lēmuma kopsavilkums *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēts 2018. gada 12. janvārī ²⁴.

2020. gada jūnijā *Heureka Group a.s.* (turpmāk – *Heureka*), Čehijā reģistrēta komercsabiedrība, kura darbojas pārdošanas cenu salīdzināšanas pakalpojumu tirgū, cēla prasību *Městský soud v Praze* (Pilsētas tiesa Prāgā, Čehijas Republika), lūdzot

²² Šis spriedums ir aplūkots arī V sadaļā “Noilguma termiņu sistēma”.

²³ Komisijas Lēmums C(2017) 4444 final (2017. gada 27. jūnijs) par procedūru saskaņā ar [LESD] 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (Lieta AT.39740 – Google meklēšana (iepirkšanās)).

²⁴ OV 2018, C 9, 11. lpp.

piespriest *Google* atlīdzināt zaudējumus, kuri esot nodarīti saistībā ar Komisijas lēmumā konstatēto LESD 102. panta pārkāpumu, kas īstenots Čehijas Republikā laikposmā no 2013. gada februāra līdz 2017. gada 27. jūnijam. *Heureka* uzskata, ka *Google* pretkonkurences darbību dēļ ir samazinājušies tās portāla *Heureka.cz* apmeklējumi.

Savai aizstāvībai *Google* atsaucās uz to, ka *Heureka* tiesībām uz atlīdzinājumu vismaz daļēji ir iestāties noilgums.

Šajā ziņā Pilsētas tiesa Prāgā precizē, ka *Heureka* prasībai piemērojamie valsts tiesību akti paredz trīs gadu noilguma termiņu, kas neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katrēm daļējiem zaudējumiem, kuri izriet no konkurences noteikumu pārkāpuma, sākas brīdī, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai pamatoti var tikt uzskatīta par tādu, kas uzzinājusi, ka tai ir nodarīti šādi daļēji zaudējumi, kā arī uzzinājusi tās personas identitāti, kurai tie jāatlīdzina. Savukārt, lai šis termiņš sāktos, netiek prasīts, lai cietusī persona būtu uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību pārkāpumu, vai lai šis pārkāpums būtu beidzies. Turklāt piemērojamais valsts tiesību akts nav noteikta minētā termiņa apturēšana vai pārtraukšana uz laiku, kamēr Komisija izmeklē pārkāpumu. Šis termiņš nevar arī tikt apturēts vismaz līdz vienam gadam pēc datuma, kad Komisijas lēmums, kurā konstatēts šis pats pārkāpums, kļūst galīgs.

Pilsētas tiesa Prāgā uzskata, ka no tā šajā lietā izriet, ka katrs *Google* tīmekļvietnē veiktais vispārējais meklējums, kas izraisījis *Google* cenu salīdzināšanas pakalpojuma rezultātu labvēlīgāku izvietojumu un atveidošanu, esot izraisījis jauna autonoma noilguma termiņa sākšanos.

Turklāt, tā kā Direktīva 2014/104 Čehijas tiesībās ir transponēta novēloti, Pilsētas tiesa Prāgā norāda, ka *Google* pārkāpums ir beidzies pēc šīs direktīvas transponēšanai noteiktā termiņa, proti, 2016. gada 27. decembra, tomēr, ņemot vērā, ka pirms transponēšanas tiesību aktu stāšanās spēkā 2017. gada 1. septembrī.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Pilsētas tiesa Prāgā uzdeva Tiesai vairākus prejudiciālus jautājumus, lai būtībā noskaidrotu, vai Direktīvas 2014/104 10. pantam un/vai LESD 102. pantam un efektivitātes principam ir pretrunā tāds noilguma valsts regulējums kā pamatlietā aplūkots, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par turpinātiem Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem.

Tiesas vērtējums

Lai atbildētu uz prejudiciālajiem jautājumiem, Tiesa izvērtē Direktīvas 2014/104 10. panta piemērojamību laikā – tajā noteikts zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem piemērojama minimālais noilguma termiņš un agrākais tā sākšanās brīdis, kā arī apstākļi, kādos šis noilguma termiņš jāaptur vai jāpārtrauc.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka Direktīvas 2014/104 10. pants ir materiāla tiesību norma, tādēļ saskaņā ar šīs direktīvas 22. panta 1. punktu dalībvalstīm jānodrošina, lai šī panta transponēšanas noteikumi netiktu piemēroti ar atpakaļejošu spēku.

2.1.2. Tiesību normas, ar kurām ieviesta neatspēkojama konkurences tiesību pārkāpuma prezumpcija

2023. gada 20. aprīļa spriedums Repsol Comercial de Productos Petrolíferos (C-25/21, [EU:C:2023:298](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Vertikāli konkurences ierobežojumi – LESD 101. panta 1. un 2. punkts – Efektivitātes princips – Regula (EK) Nr. 1/2003 – 2. pants – Direktīva 2014/104/ES – 9. panta 1. punkts – Valsts konkurences iestāžu galīgo lēmumu, ar kuriem konstatēts konkurences tiesību normu pārkāpums, saistošais spēks – Piemērojamība laikā un materiālā piemērojamība – Prasības par zaudējumu atlīdzību un spēkā neesības atzīšanu saistībā ar Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš ²⁵, Tiesa norāda, ka Direktīvas 2014/104 9. panta 1. punkts, kurā paredzēta neatspēkojama prezumpcija par konkurences tiesību pārkāpuma esību, ir jākvalificē kā materiālo tiesību norma šīs direktīvas 22. panta izpratnē, kas nav piemērojama ar atpakaļejošu spēku, jo tā attiecas uz vienu no elementiem, kas veido civiltiesisko atbildību par konkurences tiesību normu pārkāpumiem, esību.

Ņemot vērā Direktīvas 2014/104 9. panta materiālo raksturu, kā arī šīs tiesību normas darbības mehānismu, Tiesa uzsver, ka brīdis, saistībā ar kuru ir jānosaka, vai minētajā tiesību normā paredzētā neatspēkojamā prezumpcija ir piemērojama *ratione temporis*, atbilst datumam, kad attiecīgais valsts konkurences iestādes lēmums ir kļuvis galīgs. Šajā lietā Direktīva 2014/104 netika transponēta Spānijas tiesībās tās transponēšanas termiņā. Tādējādi, tā kā Spānijas konkurences iestāžu lēmumi kļuva galīgi pirms šī termiņa beigu datuma, pamatlietā aplūkojamās situācijas tātad bija jau radušās. No tā izriet, ka šajā lietā šīs direktīvas 9. panta 1. punkts nav piemērojams *ratione temporis*. Šajos apstākļos Tiesa atzīst, ka valsts tiesiskais regulējums jāizskata, ņemot vērā LESD 101. pantu, kā tas īstenots ar Regulas Nr. 1/2003 2. pantu.

2.1.3. Tiesību normas, ar kurām ieviesta atspēkojama prezumpcija par tāda kaitējuma esību, kurš izriet no aizliegtas vienošanās

2022. gada 22. jūnija spriedums (pirmā palāta) Volvo un DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Aizliegtas vienošanās – LESD 101. pants – Direktīva 2014/104/ES – 10., 17. un 22. pants – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības par Eiropas

²⁵ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 1. iedaļu "Materiālā piemērošanas joma".

Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Noilguma termiņš – Atspēkojama prezumpcija par kaitējumu – Nodarītā kaitējuma apmēra noteikšana – Direktīvas novēlota transponēšana – Piemērošana laikā – Materiālie un procesuālie noteikumi

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš ²⁶, Tiesa uzsver, ka Direktīvas 2014/104 17. panta 2. punkts – ar kuru ir ieviesta atspēkojama prezumpcija par tāda kaitējuma esību, kurš izriet no aizliegtas vienošanās, – ir tieši saistīts ar attiecīgā pārkāpuma izdarītāja civiltiesiskās ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos un tāpēc tieši ietekmē tā juridisko situāciju. Tā kā šādu noteikumu var kvalificēt kā materiālu normu, Tiesas skatījumā Direktīvas 2014/104 17. panta 2. punktam ir materiāls raksturs tās izpratnē, tādēļ noteikumu, ar kuriem tas transponēts Spānijas tiesībās, piemērošana ar atpakaļejošu spēku ir aizliegta.

Tā kā Savienības likumdevējs ir identificējis, ka aizliegtas vienošanās esība ļauj prezumēt kaitējuma esību Direktīvas 2014/104 17. panta 2. punkta izpratnē, šī noteikuma un transponējošo tiesību aktu piemērošanas ar atpakaļejošu spēku aizliegums nozīmē, ka tos nevar piemērot zaudējumu atlīdzināšanas prasībai, kas, lai gan ir celta pēc to tiesību normu stāšanās spēkā, ar kurām minētā direktīva novēloti ir transponēta Spānijas tiesībās, tomēr attiecas uz konkurences tiesību pārkāpumu, kas bija beidzies pirms šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām.

2.2. Direktīvas nemateriālās normas

2.2.1. Tiesību normas, kuru mērķis ir dot valstu tiesām iespēju izdot rīkojumu par pierādījumu izprasīšanu

2022. gada 10. novembra spriedums PACCAR u.c. (C-163/21, [EU:C:2022:863](#)) ²⁷

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Ar LESD 101. panta 1. punktu aizliegtas prakses radīto zaudējumu atlīdzināšana – Koluzīvi nolīgumi par cenu noteikšanu un kravas automobiļu bruto cenu paaugstināšanu Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) – Direktīva 2014/104/ES – Noteikumi, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – 22. panta 2. punkts – Piemērojamība laikā – 5. panta 1. punkta pirmā daļa – Atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošo atbilstošu pierādījumu jēdziens – 5. panta 2. punkts – Noteiktu atbilstošu pierādījumu vai pierādījumu kategoriju izprasīšana, pamatojoties uz saprātīgi pieejamiem faktiskiem datiem – 5. panta

²⁶ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 2.1.1. iedaļu “Zaudējumu atlīdzināšanas prasību noilguma termiņu regulējošās normas”. Šis spriedums ir aplūkots arī I. sadaļas 2.2.2. iedaļā “Kaitējuma apmēra noteikšanu regulējošās normas” un V sadaļā “Noilguma termiņu sistēma”.

²⁷ Šis spriedums ir aplūkots arī III. sadaļas 1. iedaļā “Rīkojums izprasīt atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošos pierādījumus”.

3. punkts – Pieteikuma par pierādījumu izprasīšanu samērīguma pārbaude – Pušu un trešo personu leģitīmo interešu izsvēršana – No šīm tiesību normām izrietošo pienākumu apjoms

Izskatījusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa norāda, ka Direktīvas 2014/104 5. pants, kurā regulēta atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošo atbilstošo pierādījumu izprasīšana, ir nemateriāla tiesību norma šīs direktīvas 22. panta 2. punkta izpratnē, kuras transponēšanas pasākumi līdz ar to nav piemērojami zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas celtas pirms 2014. gada 26. decembra.

Ar 2016. gada 19. jūlija lēmumu ²⁸ Eiropas Komisija konstatēja, ka, vienojoties, pirmkārt, par cenu noteikšanu kravas automobiļiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) laikā no 1997. līdz 2011. gadam un, otrkārt, par laika grafiku un to izmaksu pārvešanu, kuras saistītas ar EURO 3 līdz EURO 6 standartā paredzēto emisiju tehnoloģiju ieviešanu, *PACCAR*, *DAF Trucks* un *DAF Trucks Deutschland* (turpmāk – attiecīgie ražotāji) kopā ar vairākiem citiem kravas automobiļu ražotājiem ir bijuši tādas aizliegtas vienošanās dalībnieki, kas ir pretrunā Savienības tiesību normām, ar ko aizliedz slēgt aizliegtas vienošanās ²⁹.

2019. gada 25. martā 45 lietas dalībnieki, kuri norādīja, ka ir iegādājušies kravas automobiļus, uz kuriem var attiekties 2016. gada 19. jūlija lēmumā konstatētā pārkāpuma piemērošanas joma, iesniedza *Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona* (Barselonas Komerclietu tiesa Nr. 7, Spānija) pieteikumu par piekļuvi dažādiem attiecīgo ražotāju rīcībā esošajiem pierādījumiem, lai lūgtu atlīdzināt kaitējumu, kas radies ar 2016. gada 19. jūlija lēmumu konstatētā pārkāpuma rezultātā. Šajā ziņā tie norādīja uz nepieciešamību iegūt noteiktus pierādījumus, lai skaitļos izteiktu cenu mākslīgo palielinājumu, it īpaši, lai salīdzinātu ieteicamās cenas pirms aizliegtās vienošanās noslēgšanas, tās īstenošanas laikā un pēc tās izbeigšanās. Attiecīgie ražotāji apstrīdēja šo pieteikumu, it īpaši apgalvodami, ka daži pieprasītie dokumenti būtu jāizstrādā *ad hoc*.

Nemot vērā, ka piekļuve strīdīgajā pieteikumā norādītajiem pierādījumiem bija pamatota ar Spānijas tiesību aktu normu, ar kuru transponēts Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkts, Barselonas Komerctiesa Nr. 7 būtībā vērsās Tiesā ar prejudiciālu jautājumu, lai noskaidrotu, vai šajā pantā paredzētā atbilstošo pierādījumu izprasīšana attiecas tikai uz tiem dokumentiem, kuri jau ir atbildētāja vai trešās personas rīcībā un kuri jau pastāv, vai arī – gluži pretēji – runa var būt arī par jauniem dokumentiem, kas jārada, apkopojot un klasificējot to rīcībā esošos datus.

Tiesas vērtējums

Tiesa precizē Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta piemērošanas laikā nosacījumus, sākumā atgādinot, ka šīs direktīvas 22. pantā ir tieši noteikti tajā paredzēto noteikumu

²⁸ Komisijas Lēmums C(2016)4673 final (2016. gada 19. jūlijs) par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT.39824 – Kravas automobiļi).

²⁹ LESD 101. pants un EEZ līguma 53. pants.

piemērošanas laikā nosacījumi atkarībā no tā, vai – attiecībā uz Savienības tiesībām – runa ir vai nav par materiālām tiesību normām.

Šajā lietā Tiesa norāda, ka iespēja izdot rīkojumu izprasīt atbilstošos pierādījumus, kas ir atbildētāja vai trešās personas rīcībā Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzētajos apstākļos, ir viena no īpašajām pilnvarām, kuras valsts tiesām ir jāparedz, izskatot strīdus par prasībām par zaudējumu atlīdzību, lai atlīdzinātu kaitējumu, kas nodarīts konkurences tiesību pārkāpumu dēļ. Taču, paredzot šo prasību, šīs tiesību normas mērķis ir novērst informācijas asimetriju, kura principā raksturo šos strīdus par sliktu cietušajai personai. Tomēr tā priekšmets attiecas tikai uz valsts tiesās piemērojamiem procesuālajiem pasākumiem, tieši neietekmējot lietas dalībnieku tiesisko stāvokli.

Šādos apstākļos Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmā daļa nav viens no šīs direktīvas materiālajiem noteikumiem tās 22. panta 1. punkta izpratnē un tādējādi tā ir viens no “citiem” šīs direktīvas 22. panta 2. punktā minētajiem pasākumiem, kas šajā noteikumā ir atzīti par piemērojamiem prasībām, kuras celtas pēc 2014. gada 26. decembra. No tā izriet, ka Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmā daļa ir piemērojama iesniedzējtiesā celtajai prasībai, jo tā ir celta 2019. gada 25. martā.

2023. gada 12. janvāra spriedums *RegioJet* (C-57/21, [EU:C:2023:6](#)) ³⁰

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Noteikumi, kas valsts tiesībās reglamentē prasības par zaudējumu atlīdzību par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Direktīva 2014/104/ES – 5. un 6. pants – Pierādījumu izprasīšana – Konkurences iestādes lietas materiālos esošie pierādījumi – Eiropas Komisijā notiekoša procedūra par konkurences tiesību normu pārkāpumu – Valstī notiekoša tiesvedība saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību, kura attiecas uz to pašu pārkāpumu – Nosacījumi attiecībā uz pierādījumu izprasīšanu

Šajā prejudiciālajā nolēmumā Tiesa ir konstatējusi, ka Direktīvas 2014/104 5. un 6. pantam – kurš attiecas, pirmkārt, uz atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošo atbilstošo pierādījumu izprasīšanu un, otrkārt, uz konkurences iestādes lietas materiālos esošo pierādījumu izprasīšanu – ir minētās direktīvas 22. panta 2. punktā paredzēto nemateriālo tiesību normu raksturs.

2015. gadā *RegioJet* – pasažieru dzelzceļa pārvadātājs maršrutā Prāga–Ostrava – cēla prasību par zaudējumu atlīdzību pret *České dráhy* – Čehijas valsts dzelzceļa pārvadātāju – *Městský soud v Praze* (Prāgas pilsētas tiesa, Čehijas Republika), lūdzot atlīdzināt kaitējumu, kas ir radies pēdējā minētā izdarīto apgalvoto konkurences tiesību pārkāpumu dēļ.

³⁰ Šis spriedums ir aplūkots arī III. sadaļas 2. iedaļā “Rīkojums izprasīt pierādījumus, ņemot vērā Komisijā ierosināto lietu”.

2012. gadā Čehijas konkurences iestāde jau bija uzsākusi administratīvo procesu par iespējamu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, ko pieļāvuši *České dráhy*, tas 2016. gadā tika apturēts pēc tam, kad Eiropas Komisija uzsāka procedūru par tām pašām darbībām.

RegioJet saistībā ar savu zaudējumu atlīdzināšanas prasību iesniedza Prāgas pilsētas tiesai to dokumentu izprasīšanas lūgumu, attiecībā uz kuriem tas uzskatīja, ka tie ir *České dráhy* rīcībā. Čehijas konkurences iestāde tomēr norādīja, ka pieprasītos dokumentus, kas bija tās rīcībā administratīvajā procesā, tāpat kā citus pieprasītos dokumentus, kuri ar minētajiem dokumentiem veido saskanīgu kopumu, nevar izsniegt līdz šī procesa galīgai pabeigšanai.

Taču, izjautājusi Komisiju par šo jautājumu, Prāgas pilsētas tiesa apmierināja dokumentu izprasīšanas lūgumu un uzdeva *České dráhy* pievienot lietas materiāliem dokumentus, kas ietver informāciju, ko šī sabiedrība bija speciāli sagatavojusi procesam Čehijas konkurences iestādē, kā arī informāciju, kas tika glabāta neatkarīgi no šī procesa. Turklāt šī tiesa nolēma apturēt tiesvedību pēc būtības saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību līdz Komisijas sāktās procedūras pabeigšanai.

Apelācijas tiesvedībā *Vrchní soud v Praze* (Augstā tiesa Prāgā, Čehijas Republika) apstiprināja lēmumu, ar kuru tika uzdots iesniegt dokumentus, un, lai nodrošinātu iesniegto pierādīšanas līdzekļu aizsardzību, nodeva tos tiesas glabāšanā.

Nejvyšší soud (Augstākā tiesa, Čehijas Republika), kurai kā tiesai, kas izskata kasācijas sūdzību, bija jālemj par Augstās tiesas Prāgā lēmuma tiesiskumu, nolēma uzdot Tiesai jautājumus par to, kā interpretēt Direktīvu 2014/104 par atlīdzību personām, kas ir cietušas no pretkonkurences darbībām; tās 5. un 6. pantā ir paredzēti noteikumi par pierādījumu izprasīšanu saistībā ar prasību par to zaudējumu atlīdzību atbilstoši valsts tiesībām, kas radušies Savienības un dalībvalstu konkurences tiesību pārkāpumu dēļ³¹.

Tiesas vērtējums

Tiesa atgādina, ka Direktīvā 2014/104 ir tieši noteikti tajā paredzēto noteikumu piemērošanas laikā nosacījumi atkarībā no tā, vai – attiecībā uz Savienības tiesībām – runa ir vai nav par materiālām tiesību normām.

Šajā lietā Tiesa norāda, ka iespēja izdot rīkojumu izprasīt nozīmīgus pierādījumus, kuri ir atbildētāja vai trešās personas rīcībā, Direktīvas 2014/104 5. un 6. pantā paredzētajos apstākļos attiecas tikai uz valsts tiesās piemērojamiem procesuālajiem pasākumiem, kuri tieši neskar lietas dalībnieku tiesisko stāvokli.

³¹ Šīs direktīvas 5. pantā ir ietverti noteikumi, kas kopā veido vispārēju sistēmu tādu pierādījumu izprasīšanai, kuri saskaņā ar valsts tiesību aktiem tiek pieprasīti zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai par dalībvalstu un Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem. Šo tiesību normu papildina minētās direktīvas 6. pants, kurā paredzēti īpaši noteikumi par tādu pierādījumu izprasīšanu, kas iekļauti to iestāžu lietas materiālos, kuras ir atbildīgas par konkurences noteikumu izpildi.

Šajos apstākļos, pirmkārt, Direktīvas 2014/104 5. un 6. pants nav daļa no šīs direktīvas materiālajiem noteikumiem tās 22. panta 1. punkta izpratnē un līdz ar to tie ir daļa no citiem minētās direktīvas 22. panta 2. punktā minētajiem noteikumiem, kuri ar šo tiesību normu ir atzīti par piemērojamiem prasībām, kas celtas pirms 2014. gada 26. decembra. Otrkārt, tā kā Čehijas Republikas likumdevējs ir nolēmis, ka valsts tiesību normas, ar kurām paredzēts transponēt Direktīvas 2014/104 procesuālos noteikumus, ir tieši un bez nosacījumiem piemērojamas arī prasībām, kas celtas pirms šīs direktīvas transponēšanas iekšējās tiesībās datumā, bet pēc 2014. gada 26. decembra, no tā izriet, ka minētās direktīvas 5. un 6. pants ir piemērojams iesniedzējtiesā izskatāmajai prasībai, jo tā ir celta 2015. gadā.

2.2.2. Kaitējuma apmēra noteikšanu regulējošās normas

2022. gada 22. jūnija spriedums Volvo un DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Aizliegtas vienošanās – LESD 101. pants – Direktīva 2014/104/ES – 10., 17. un 22. pants – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības par Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Noilguma termiņš – Atspēkojama prezumpcija par kaitējumu – Nodarītā kaitējuma apmēra noteikšana – Direktīvas novēlota transponēšana – Piemērošana laikā – Materiālie un procesuālie noteikumi

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš ³², Tiesa norāda, ka, tā kā Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkta mērķis tostarp ir piešķirt valsts tiesām iespēju novērtēt nodarītā kaitējuma apmēru tad, ja ir praktiski neiespējami vai pārmērīgi grūti to precīzi aprēķināt, pamatojoties uz pieejamajiem pierādījumiem, šī noteikuma mērķis ir mīkstināt prasīto pierādījumu apjomu, lai noteiktu tā kaitējuma apmēru, kas izriet no konkurences tiesību normu pārkāpuma.

Ņemot vērā Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru noteikumi par pierādīšanas pienākumu un prasīto pierādīšanas standartu principā tiek kvalificēti kā procesuālie noteikumi, Tiesa secina, ka Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkts ir procesuāla norma šīs direktīvas izpratnē, attiecībā uz kuru ir izslēgta transponēšanas noteikumu piemērošana prasībām, kas celtas pirms 2014. gada 26. decembra.

Tā kā RM cēla prasību 2018. gada 1. aprīlī, šī prasība, lai gan tā attiecas uz pārkāpumu, kurš ir beidzies pirms Direktīvas 2014/104 stāšanās spēkā, tāpēc ietilpst minētās direktīvas 17. panta 1. punkta piemērojamībā laikā.

³² Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 2.1.1. iedaļu "Zaudējumu atlīdzināšanas prasību noilguma termiņu regulējošās normas". Šis spriedums ir aplūkots arī I. sadaļas 2.1.3. iedaļā "Tiesību normas, ar kurām ieviesta atspēkojama prezumpcija par tāda kaitējuma esību, kurš izriet no aizliegtas vienošanās" un V sadaļā "Noilguma termiņu sistēma".

2.3. To direktīvas normu piemērojamība laikā, ar ko apstiprināta pastāvošā judikatūra

2023. gada 16. februāra spriedums *Tráficos Manuel Ferrer* (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Atlīdzinājums par kaitējumu, kas nodarīts ar LESD 101. panta 1. punktā aizliegtu darbību – Komisijas lēmums, kurā konstatēta koluzīvu vienošanos esība par cenu noteikšanu un bruto cenu paaugstināšanu kravas automobiļiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) – Valsts civilprocesuālo tiesību norma, kas noteic, ka prasījuma daļējas apmierināšanas gadījumā katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus, ja vien nav ļaunprātīgas rīcības – Dalībvalstu procesuālā autonomija – Efektivitātes un līdzvērtības principi – Direktīva 2014/104/ES – Mērķi un kopējais līdzsvars – 3. pants – Tiesības uz pilnīgu nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu – 11. panta 1. punkts – Konkurences tiesību pārkāpuma izdarītāju solidārā atbildība – 17. panta 1. punkts – Iespēja valsts tiesai aplēst kaitējuma apmēru – Nosacījumi – Praktiska neiespējamība vai pārmērīgas grūtības noteikt kaitējuma apmēru – 22. pants – Piemērošana laikā

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš³³, Tiesa ir konstatējusi, ka, Direktīvas 2014/104 3. panta 1. punktā atgādinājusi dalībvalstu pienākumu nodrošināt, ka ikvienai fiziskai vai juridiskai personai, kurai konkurences tiesību aktu pārkāpuma rezultātā nodarīts kaitējums, ir iespēja prasīt un saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par šo kaitējumu, un, šīs direktīvas 3. panta 2. punktā definējot šo jēdzienu kā tiesības uz atlīdzinājumu par faktiskajiem zaudējumiem un negūto peļņu, kā arī procentu maksājumus, Savienības likumdevējs – kā redzams no minētās regulas 12. apsvērums – ir vēlējies apstiprināt esošo judikatūru, tāpēc šo normu transponēšanai pieņemtajiem valstu pasākumiem noteikti ir jābūt tūlītēji piemērojamiem attiecībā uz visām šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpstošajām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kā apstiprināts tās 22. panta 2. punktā.

Tāpat Direktīvas 2014/104 11. panta 1. punkts – ņemot vērā, ka tajā personai, kas cēl zaudējumu atlīdzināšanas prasību, pamatojoties uz pretkonkurences rīcības dēļ radītu kaitējumu, ir paredzēta iespēja vērst šo prasību tikai pret vienu no šīs rīcības izdarītājiem, – ir uzskatāms par tiesību normu, ar kuru kodificēta Tiesas judikatūra, un tā ir viena no tām minētās direktīvas normām, kuru transponēšanai paredzētie valsts pasākumi ir piemērojami tūlītēji.

³³ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 1. iedaļu "Materiālā piemērošanas joma". Šis spriedums ir aplūkots arī IV sadaļā "Kaitējuma apmēra aplēses".

II. Par kaitējuma atlīdzināšanu atbildīgie subjekti

2019. gada 14. marta spriedums Skanska Industrial Solutions u.c. (C-724/17, [EU:C:2019:204](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – LESD 101. pants – Aizliegtas vienošanās, kas aizliegta ar šo pantu, radītā kaitējuma atlīdzināšana – Par atlīdzību atbildīgo personu noteikšana – Juridisko personu pēctecība – Uzņēmuma jēdziens – Saimnieciskās pēctecības kritērijs

Šajā prejudiciālajā lietā Tiesa sniedz precizējumus par to, kā juridisko personu pēctecības gadījumā noteikt parādnieku prasībā par tā kaitējuma atlīdzību, kas radies Savienības konkurences tiesību pārkāpuma dēļ.

Laikā no 1994.–2002. gadam Somijā tika īstenota aizliegta vienošanās. Šī aizliegtā vienošanās attiecās uz tirgus sadali, cenām un piedāvājumu iesniegšanu par fiksētām cenām, aptvēra visu šo dalībvalsti un varēja ietekmēt arī tirdzniecību starp dalībvalstīm. Laikā no 2000. līdz 2003. gadam sabiedrības atbildētājas ieguva visas vairāku aizliegtās vienošanās dalībnieku akcijas, kuras pēc tam brīvprātīgas likvidācijas procedūras noslēgumā likvidēja. Ar 2009. gada 29. septembra spriedumu *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa, Somija) notiesāja aizliegtās vienošanās dalībniekus par Somijas Likuma par konkurences ierobežojumiem un LESD noteikumu par aizliegtu vienošanos pārkāpumu.

Pamatojoties uz šo spriedumu, Somijas pilsēta Vantā [*Vantaa*] vēlējās, lai iegūstošās sabiedrības, atlīdzinot aizliegtās vienošanās rezultātā nodarīto kaitējumu, izmaksātu zaudējumu atlīdzību, kas tai tika atteikta, pamatojoties uz to, ka Somijas tiesībās ietvertās normas par civiltiesisko atbildību paredzēja, ka atbildīgs ir tikai tas tiesību subjekts, kurš ir radījis kaitējumu.

Ar pirmo un otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicāja, vai LESD noteikumi par aizliegtu vienošanos jāinterpretē tādējādi, ka tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā iegūstošās sabiedrības var saukt pie atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti ar šo aizliegto vienošanos.

Tiesa nosprieda, ka subjekta, kas atbildīgs par aizliegtas vienošanās rezultātā nodarītu zaudējumu atlīdzināšanu, noteikšanu tieši reglamentē Savienības tiesības. Tā kā atbildība par zaudējumiem, kas radušies Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu dēļ, ir personiska rakstura, uzņēmumam, kas pārkāpj šos noteikumus, ir pienākums atbildēt par šī pārkāpuma rezultātā nodarītajiem zaudējumiem. Subjekti, kam ir pienākums atlīdzināt kaitējumu, kurš radies aizliegtas vienošanās vai prakses, kas ir aizliegta ar LESD 101. pantu, rezultātā, šīs normas izpratnē ir uzņēmumi, kas ir piedalījušies šajā aizliegtās vienošanās darbībā vai praksē.

Šo interpretāciju neatspēko Eiropas Komisijas arguments, ka no Direktīvas 2014/104 11. panta 1. punkta izriet, ka katras dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā, ievērojot

līdzvērtības un efektivitātes principus, jānosaka subjekts, kam ir pienākums atlīdzināt šo kaitējumu.

Šis Direktīvas 2014/104 noteikums, kas turklāt *ratione temporis* nav piemērojams pamatlietā aplūkotojumiem faktiem, attiecas nevis uz subjektu, kuram ir pienākums atlīdzināt šādus zaudējumus, noteikšanu, bet gan uz atbildības sadalījumu starp minētajiem subjektiem, un tādējādi nepiešķir dalībvalstīm pilnvaras noteikt šo atbildību par zaudējumu atlīdzību.

Gluži pretēji, šis noteikums tāpat kā Direktīvas 2014/104 1. panta "Priekšmets un darbības joma" 1. punkta pirmais teikums apstiprina, ka par zaudējumiem, kas nodarīti Savienības konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā, atbildīgi ir tieši tie uzņēmumi, kas izdarījuši šo pārkāpumu.

Kad tas ir precizēts, Tiesa atgādina, ka jēdziens "uzņēmums" LESD 101. panta izpratnē attiecas uz jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un finansēšanas veida un nozīmē ekonomisku vienību, pat ja no juridiskā viedokļa to veido vairākas fiziskas vai juridiskas personas.

Tāpēc, ja vienība, kas ir pārkāpusi Savienības konkurences tiesību normas, tiek juridiski un organizatoriski pārkārtota, šo pārmaiņu rezultātā ne vienmēr tiek izveidots jauns uzņēmums, kas ir atbrīvots no atbildības par iepriekšējās vienības uzvedību, kura ir pretrunā šīm normām, ja no saimnieciskā viedokļa abas vienības ir identiskas. Ja uzņēmumi, kas ir atbildīgi par zaudējumiem, ko izraisījis šāds pārkāpums, varētu izvairīties no atbildības tikai tāpēc, ka to identitāte ir tikusi pārveidota pārstrukturēšanas, cesijas vai citu juridisku vai organizatorisku izmaiņu rezultātā, šīs sistēmas mērķis, kā arī minēto normu lietderīgā iedarbība netiktu nodrošināta.

Šajā gadījumā šķiet, ka starp iegūstošajām sabiedrībām, no vienas puses, un uzņēmumiem, kas piedalījās attiecīgajā aizliegtās vienošanās darbībā, no otras puses, ir saimnieciska pēctecība. Tādējādi iegūstošās sabiedrības ir uzņēmušās pēdējo minēto sabiedrību atbildību par zaudējumiem, kas radīti ar attiecīgo aizliegto vienošanos.

2021. gada 6. oktobrī spriedums (virspalāta) Sumal (C-882/19, [EU:C:2021:800](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Ar LESD 101. panta 1. punktu aizliegtas prakses radīto zaudējumu atlīdzināšana – Par atlīdzību atbildīgo vienību noteikšana – Prasība par zaudējumu atlīdzību, kas vērsta pret mātesuzņēmuma meitasuzņēmumu un kas celta pēc lēmuma, ar kuru konstatēta šī vienīgā mātesuzņēmuma dalība aizliegtās vienošanās darbībā – Jēdziens "uzņēmums" – Jēdziens "ekonomiskā vienība"

Interpretējama LESD 101. pantā izmantoto jēdzienu "uzņēmums", Tiesa precizē nosacījumus, ar kādiem personām, kas cietušas no šajā pantā aizliegtās vienošanās, ir tiesības celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību pret mātesuzņēmuma meitasuzņēmumu, kura dalība šajā pārkāpumā ir konstatēta ar Komisijas lēmumu.

Laikā no 1997. līdz 1999. gadam sabiedrība *Sumal SL* iegādājās divus kravas automobiļus no *Mercedes Benz Trucks España SL* (turpmāk – *MBTE*), kas ir *Daimler* grupas meitasuzņēmums, kura mātesuzņēmums ir *Daimler AG*.

Ar 2016. gada 19. jūlija lēmumu ³⁴ Eiropas Komisija konstatēja, ka *Daimler AG* ir pārkāpusi Savienības tiesību normas, kurās aizliegts slēgt aizliegtas vienošanās ³⁵, jo šī pēdējā minētā sabiedrība laikā no 1997. gada janvāra līdz 2011. gada janvārim bija noslēgusi vienošanās ar 14 citiem Eiropas kravas automobiļu ražotājiem par cenu noteikšanu un kravas automobiļu bruto cenu paaugstināšanu Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ).

Pēc šī lēmuma *Sumal* pret *MBTE* cēla prasību par zaudējumu atlīdzību, lūdzot samaksāt summu 22 204,35 EUR par zaudējumiem, kas izriet no šīs aizliegtās vienošanās. Tomēr *Juzgado de lo Mercantil nº 07 de Barcelona* (Barselonas Komerclietu tiesa Nr. 07, Spānija) noraidīja *Sumal* prasību, pamatojoties uz to, ka Komisijas lēmumā *MBTE* nebija norādīta.

Sumal par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Audiencia Provincial de Barcelona* (Barselonas provinces tiesa, Spānija). Šajā kontekstā šī tiesa jautā, vai un – attiecīgā gadījumā – ar kādiem nosacījumiem prasība par zaudējumu atlīdzību var tikt vērsta pret meitasuzņēmumu pēc Komisijas lēmuma, ar kuru konstatētas tā mātesuzņēmuma pretkonkurences darbības. Tādējādi šī tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot šo jautājumu Tiesai prejudiciālā kārtībā.

Tiesas vērtējums

Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ikvienai personai ir tiesības prasīt no “uzņēmumiem”, kuri ir bijuši aizliegtas vienošanās vai darbību, kas ir aizliegtas saskaņā ar LESD 101. pantu, dalībnieki, atlīdzību par kaitējumu, kurš nodarīts ar šīm pretkonkurences darbībām.

Ņemot vērā, ka šīs prasības par zaudējumu atlīdzību ir Savienības konkurences tiesību normu īstenošanas sistēmas neatņemama sastāvdaļa, tāpat kā to īstenošana, ko veic valsts iestādes, jēdzienam “uzņēmums” LESD 101. panta izpratnē nevar būt atšķirīga piemērojamība saistībā ar to, ka Komisija uzliek naudas sodus “uzņēmumiem” (*public enforcement*), un saistībā ar prasībām par zaudējumu atlīdzību, kas celtas pret šiem “uzņēmumiem” valsts tiesās (*private enforcement*).

Šajā ziņā no LESD 101. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka Līgumu autori ir izvēlējušies izmantot jēdzienu “uzņēmums”, lai apzīmētu personu, kas ir izdarījusi konkurences tiesību pārkāpumu, par kuru var tikt noteikts sods saskaņā ar šo tiesību normu, nevis citus jēdzienus, piemēram, jēdzienus “sabiedrība” vai “juridiska persona”.

³⁴ Komisijas Lēmums C(2016)4673 final (2016. gada 19. jūlijs) par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT.39824 – Kravas automobiļi); šī lēmuma kopsavilkums ir publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2017. gada 6. aprīlī (OV 2017, C 108, 6. lpp.).

³⁵ LESD 101. pants un EEZ līguma 53. pants.

Tāpat no Direktīvas 2014/104 un it īpaši no tās 2. panta 2. punkta izriet, ka likumdevējs ir definējis “pārkāpēju”, kuram saskaņā ar šo pašu direktīvu ir jāatlīdzina kaitējums, kas nodarīts ar konkurences tiesību pārkāpumu, kurš attiecināms uz šo pārkāpēju, kā “uzņēmumu vai uzņēmumu apvienību, kas ir pārkāpusi konkurences tiesības”.

Atbilstoši Tiesas judikatūrai jēdziens “uzņēmums” LESD 101. panta izpratnē attiecas uz jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un finansēšanas veida un tādējādi nozīmē ekonomisku vienību, pat ja no juridiskā viedokļa pēdējo minēto veido vairākas fiziskas vai juridiskas personas.

Ja ir konstatēts, ka šādā ekonomiskā vienībā ietilpstoša sabiedrība ir pārkāpusi LESD 101. panta 1. punktu tādējādi, ka “uzņēmums”, kurā tā ir dalībniece, ir izdarījis šīs tiesību normas pārkāpumu, jēdziens “uzņēmums” un – ar tā starpniecību – jēdziens “ekonomiskā vienība” automātiski rada solidāro atbildību starp vienībām, kas veido ekonomisko vienību pārkāpuma izdarīšanas brīdī.

Šajā ziņā Tiesa turklāt norāda, ka LESD 101. pantā izmantotais jēdziens “uzņēmums” ir funkcionāls jēdziens un līdz ar to ekonomiskā vienība, kas to veido, ir jāidentificē, ņemot vērā attiecīgās vienošanās mērķi.

Tādējādi, ja LESD 101. panta 1. punkta pārkāpums ir pierādīts attiecībā uz mātesuzņēmumu, no šī pārkāpuma cietušais ir tiesīgs prasīt, lai tiktu atzīta šī mātesuzņēmuma meitasuzņēmuma civiltiesiskā atbildība ar nosacījumu, ka cietušais pierāda, ka – ņemot vērā, pirmkārt, ekonomiskās, organizatoriskās un juridiskās saiknes, kas vieno šīs abas ekonomiskās vienības, un, otrkārt, to, ka pastāv konkrēta saikne starp šī meitasuzņēmuma saimniecisko darbību un pārkāpuma priekšmetu, par kuru mātesuzņēmums tika uzskatīts par atbildīgu, – meitasuzņēmums veidoja ekonomisku vienību ar mātesuzņēmumu.

III. Pierādījumu izprasīšana valstu procedūrās

1. Rīkojums izprasīt atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošos pierādījumus

2022. gada 10. novembra spriedums PACCAR u.c. (C-163/21, [EU:C:2022:863](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Ar LESD 101. panta 1. punktu aizliegtas prakses radīto zaudējumu atlīdzināšana – Koluzīvi nolīgumi par cenu noteikšanu un kravas automobiļu bruto cenu paaugstināšanu Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) – Direktīva 2014/104/ES – Noteikumi, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – 22. panta 2. punkts – Piemērojamība

laikā – 5. panta 1. punkta pirmā daļa – Atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošo atbilstošo pierādījumu jēdziens – 5. panta 2. punkts – Noteiktu atbilstošu pierādījumu vai pierādījumu kategoriju izprasīšana, pamatojoties uz saprātīgi pieejamiem faktiskiem datiem – 5. panta 3. punkts – Pieteikuma par pierādījumu izprasīšanu samērīguma pārbaude – Pušu un trešo personu leģitīmo interešu izsvēršana – No šīm tiesību normām izrietošo pienākumu apjoms

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš ³⁶, Tiesa Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmo daļu ir interpretējusi tādējādi, ka pieteikums par pierādījumu izprasīšanu noteiktos apstākļos var attiekties uz pierādījumiem, kas būtu jārada *ex novo*, pievienojot vai klasificējot lēmuma adresāta rīcībā esošo informāciju.

Šajā ziņā Tiesa vispirms konstatē, ka, lai gan šīs tiesību normas formulējums liek uzskatīt, ka pieteikums par pierādījumu izprasīšanu var attiekties tikai uz iepriekš pastāvošiem pierādījumiem, tās interpretācijā ir jāņem vērā arī tās konteksts un to ietverošā tiesiskā regulējuma mērķi.

Pirmkārt, attiecībā uz Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmās daļas kontekstu Tiesa norāda, ka šīs direktīvas 2. panta 13. punktā ietvertā jēdziena “pierādījumi”, kas attiecas uz “visiem pieļaujamiem pierādīšanas līdzekļiem valsts tiesā, kura izskata lietu, it īpaši dokumentiem un citiem pierādījumiem, kas ietver jebkādu informāciju,” definīcija neļauj uzskatīt, ka pierādījumi, kuru iesniegšana tiek lūgta, noteikti ir “iepriekš pastāvoši” dokumenti. Šajā ziņā Tiesa uzskata, ka atsauce uz pierādījumiem, kas “ir [atbildētāja vai trešās personas] rīcībā” tikai fiksē faktisko situāciju, kas ir saistīta ar iepriekš minēto informācijas asimetriju, kuru Savienības likumdevējs ir paredzējis novērst.

Tiesas skatījumā šo analīzi apstiprina arī Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmās daļas interpretācija, ņemot vērā šī panta 2. un 3. punktu, kuros attiecīgi ir prasīts, ka valsts tiesām ir jānodrošina prasību par pierādījumu izprasīšanu specifiskums, kā arī samērīguma principa ievērošana.

Otrkārt, attiecībā uz Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmās daļas mērķi Tiesa atgādina, ka Direktīvas 2014/104 pieņemšana ir tikusi balstīta uz Savienības likumdevēja konstatējumu, ka cīņa ar rīcību, kas vērsta pret konkurenci, pēc Eiropas Komisijas un valstu konkurences iestāžu iniciatīvas nav bijusi pietiekama, lai nodrošinātu Savienības konkurences tiesību normu pilnīgu ievērošanu un tāpēc ir svarīgi atvieglot iespēju privātpersonām piedalīties finansiālā sankcijā un līdz ar to – šādas rīcības novēršanā. Valstu tiesām nodrošināmās īpašās pilnvaras nolūkā labot informācijas asimetriju starp attiecīgajām pusēm palīdz sasniegt šo mērķi.

No šāda viedokļa raugoties, Tiesa atzīst, ka pierādījumu, kuru izprasīšanu var lūgt, ierobežošana tikai līdz atbildētājas vai trešās personas rīcībā iepriekš esošiem

³⁶ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 2.2.1. iedaļu “Tiesību normas, kuru mērķis ir dot valstu tiesām iespēju izdot rīkojumu par pierādījumu izprasīšanu”.

dokumenti, noteiktos gadījumos varētu būt pretrunā pirmajam Direktīvas 2014/104 mērķim.

Tomēr Tiesa visbeidzot uzsver, ka šāda Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmās daļas interpretācija nekādā veidā neietekmē pastāvošo interešu izsvēršanas mehānisma piemērošanu, kā tas izriet no šī panta 2. un 3. punkta. Proti, ņemot vērā, ka šīs direktīvas normas ir jāīsteno, ievērojot Eiropas Savienības Pamattiesību hartā atzītās pamattiesības un principus, valsts tiesām, kurās ir iesniegts pieteikums par pierādījumu izprasīšanu, ir pienākums ierobežot pierādījumu izprasīšanu tikai attiecībā uz atbilstīgiem, samērīgiem un nepieciešamiem pierādījumiem, ievērojot šī pieteikuma adresāta – lietas dalībnieka – likumīgās intereses un pamattiesības saskaņā ar direktīvas 5. panta 2. un 3. punktu.

Tādējādi Tiesa secina, ka Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmā daļa jāinterpretē tādējādi, ka attiecīgie pierādījumi, kas ir atbildētāja vai trešās personas rīcībā, par kuru izprasīšanu valsts tiesas var izdot rīkojumu, nav ierobežoti tikai līdz to rīcībā jau esošiem dokumentiem, bet ietver arī tos dokumentus, kuri pierādījumu izprasīšanas pieteikuma adresātam būtu jārada *ex novo*, apkopojot vai klasificējot to rīcībā esošo informāciju, zināšanas vai datus, stingri ievērojot šo tiesu pienākumu atbilstoši minētā panta 2. un 3. punktam ierobežot pierādījumu izprasīšanu tikai ar atbilstoši, samērīgiem un nepieciešamiem pierādījumiem, ievērojot pieteikuma adresāta – lietas dalībnieka – legítimās intereses un pamattiesības.

2. Rīkojums izprasīt pierādījumus, ņemot vērā Komisijā ierosināto lietu

2023. gada 12. janvāra spriedums *RegioJet* (C-57/21, [EU:C:2023:6](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Noteikumi, kas valsts tiesībās reglamentē prasības par zaudējumu atlīdzību par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Direktīva 2014/104/ES – 5. un 6. pants – Pierādījumu izprasīšana – Konkurences iestādes lietas materiālos esošie pierādījumi – Eiropas Komisijā notiekoša procedūra par konkurences tiesību normu pārkāpumu – Valstī notiekoša tiesvedība saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību, kura attiecas uz to pašu pārkāpumu – Nosacījumi attiecībā uz pierādījumu izprasīšanu

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš ³⁷, Tiesa ir precizējusi kārtību, kādā valsts tiesa, kas izskata prasību par aizliegtas vienošanās radīto zaudējumu atlīdzību, var izdot rīkojumu par atbilstošo pierādījumu izprasīšanu, neraugoties uz tiesvedības apturēšanu Komisijā notiekošā procesa par attiecīgo aizliegto vienošanos dēļ.

³⁷ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 2.2.1. iedaļu "Tiesību normas, kuru mērķis ir dot valstu tiesām iespēju izdot rīkojumu par pierādījumu izprasīšanu".

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka Direktīvas 2014/104 5.–8. pantā paredzētās dokumentu izprasīšanai piemērojamās tiesību normas atspoguļo samērošanu starp iestāžu, kas atbildīgas par konkurenci, veikto darbību efektivitāti, no vienas puses, un tādu prasību par zaudējumu atlīdzību efektivitāti, kuras ir cēlušas personas, kas uzskata, ka tām ir nodarīts kaitējums pretkonkurences darbību dēļ, no otras puses.

Tomēr, lai gan, ņemot vērā informācijas asimetriju, kas bieži ir raksturīga strīdiem saistībā ar prasībām par zaudējumu atlīdzību, kuru mērķis ir panākt konkurences tiesību pārkāpumu dēļ nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, Direktīva 2014/104 ir vērsta uz to, lai uzlabotu pretkonkurences darbību dēļ cietušo personu piekļuvi pierādījumiem, ar šo direktīvu šī piekļuve tiek stingri norobežota.

Pirmām kārtām, Direktīvas 2014/104 5. pantā ir noteikti vairāki vispārēji noteikumi attiecībā uz pierādījumu izprasīšanu tiesvedībās saistībā ar prasībām par zaudējumu atlīdzību par konkurences tiesību pārkāpumiem.

Otrām kārtām, šīs direktīvas 6. pantā ir paredzēti īpaši noteikumi konkurences iestādes lietas materiālos iekļauto pierādījumu izprasīšanai, kas it īpaši liecina par diferencētu aizsardzības līmeni atkarībā no pieprasītās informācijas un nepieciešamības saglabāt publiskajā jomā notiekošo procedūru efektivitāti. Proti, šajā tiesību normā ir nošķirtas vairākas pierādījumu kategorijas.

Trešām kārtām, jānorāda – kā izriet no Direktīvas 2014/104 5. panta 3. punkta un 6. panta 4. punkta –, ka šajā direktīvā tādējādi ir paredzēta lūgumiem par pierādījumu izprasīšanu piemērojamā īpašā kārtība, saskaņā ar kuru šie lūgumi netiek automātiski apmierināti, bet tiek izvērtēti no samērīguma principa viedokļa, ņemot vērā pastāvošos apstākļus un leģitīmās intereses. Tātad valsts tiesai, kas izskata lietu, ir jāveic stingra samērīguma pārbaude, vajadzības gadījumā ņemot vērā viedokli, ko attiecīgā konkurences iestāde saskaņā ar Direktīvas 2014/104 6. panta 11. punktu var iesniegt šai tiesai.

Ņemot vērā šos precizējumus, Tiesa vispirms aplūko prejudiciālo jautājumu, vai valsts tiesa, kas izskata prasību par zaudējumu atlīdzību saistībā ar konkurences tiesību pārkāpumu, var izdot rīkojumu izprasīt pierādījumus, vienlaikus apturēdama tiesvedību, ņemot vērā Eiropas Komisijas vēl nepabeigtu administratīvo procesu.

Šajā ziņā Tiesa konstatē, ka Regulas Nr. 1/2003 16. panta 1. punktā valsts tiesām, protams, ir noteikts pienākums atturēties pieņemt lēmumus, kas būtu pretrunā Komisijas uzsāktajā procedūrā iecerētajam lēmumam, un šajā nolūkā izvērtēt, vai ir nepieciešams apturēt tiesvedību. Tomēr no Direktīvas 2014/104 tiesību normu izskatīšanas kopumā izriet, ka ar tām valstu tiesām nav uzlikts pienākums apturēt tajās ierosinātas tiesvedības saistībā ar prasībām par zaudējumu atlīdzību par konkurences tiesību pārkāpumiem tādēļ, ka Komisijā ir uzsākta procedūra par tiem pašiem pārkāpumiem.

Par šo jautājumu Tiesa precizē, ka tad, ja valsts tiesa nolemj izdot rīkojumu par pierādījumu izprasīšanu no lietas dalībniekiem vai trešām personām tādas tiesvedības saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību vajadzībām, kura tikusi apturēta tāpēc, ka Komisija ir uzsākusi procedūru, minētā tiesa principā nepieņem tādu lēmumu, kas var būt pretrunā Komisijas iecerētajam lēmumam.

Tomēr valsts tiesām ir pienākums ierobežot pierādījumu izprasīšanu ar to, kas ir strikti atbilstošs, samērīgs un nepieciešams, nodrošinot, lai šāda izprasīšana nepamatoti neskartu notiekošo izmeklēšanu, ko veic Komisija. Līdz ar to tām ir jāveic detalizēta pārbaude saistībā ar pieprasīto pierādījumu nozīmīgumu, saikni starp šiem pierādījumiem un celto prasību par zaudējumu atlīdzību, minēto pierādījumu precizitātes līmeņa pietiekamo raksturu un to samērīgumu. Šajā ziņā valsts tiesai ir jāņem vērā arī tas, vai tiesvedība saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību ir vai nav tikusi apturēta.

Turpinājumā Tiesa norāda, ka valsts administratīvā procesa apturēšana līdz brīdim, kad Komisija pabeigs izmeklēšanu attiecīgajā lietā, ir tikai pagaidu pasākums, ko nevar pielīdzināt šī procesa pabeigšanai.

Turklāt Tiesa precizē, ka valsts tiesiskais regulējums, ar kuru uz laiku tiek ierobežota visas informācijas izprasīšana, kas tikusi iesniegta administratīvā procesa konkurences jomā gaitā, neatbilst Direktīvas 2014/104 6. panta 5. punkta a) apakšpunktam un 6. panta 9. punktam.

Proti, no Direktīvas 2014/104 6. panta 5. punkta formulējuma, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 25. apsvērumu, izriet, ka saskaņā ar šo tiesību normu piešķirtā pagaidu aizsardzība attiecas nevis uz visu konkurences iestādei iesniegto informāciju, bet tikai uz to informāciju, kas speciāli sagatavota šīs iestādes uzsāktā procesa vajadzībām.

Šo secinājumu apstiprina arī Direktīvas 2014/104 sistēmiskā interpretācija. Šajā ziņā Tiesa it īpaši uzsver: ja dalībvalstīm tiktu atļauts paplašināt tās informācijas apjomu, kuras izprasīšanas rīkojums var tikt izdots tikai pēc procedūras pabeigšanas šīs direktīvas 6. panta 5. punkta izpratnē, tas novestu pie ierobežotākas pierādījumu izprasīšanas un būtu pretrunā šīs direktīvas 5. panta 8. punkta loģikai, ar kuru dalībvalstīm ir tieši atļauts pieņemt noteikumus, kas paredz pierādījumu plašāku atklāšanu.

Visbeidzot Tiesa norāda, ka Direktīva 2014/104 neliedz to, ka valsts tiesa, piemērojot valsts procesuālo tiesību instrumentu, izdod rīkojumu izprasīt pierādījumus tikai ar mērķi nodot tos tiesas glabāšanā un atklāt tos tikai pēc tam, kad tā būs pārbaudījusi, vai šai atklāšanai ir jānotiek pēc attiecīgā administratīvā procesa pabeigšanas. Proti, ar nosacījumu, ka tiek ievērotas no samērīguma principa izrietošās prasības, šāds procesuālais instruments var veicināt prasību par zaudējumu atlīdzību par konkurences tiesību normu pārkāpumu efektivitāti, vienlaikus saglabājot aizsardzību, kāda ir dažiem pierādījumiem saskaņā ar Direktīvas 2014/104 6. panta 5. punktu.

3. Personas, kas lūgusi dot norādījumus, pienākums pierādīt savas zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību

2026. gada 29. janvāra spriedums *Meliá Hotels International* (C-286/24, [EU:C:2026:49](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Valstu tiesībās reglamentētas zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Direktīva 2014/104/ES – 5. panta 1. punkts – Piemērošanas joma – Īpaša deklaratīva prasība par dokumentu iesniegšanu pirms iespējamās zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanas – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamības vērtējums

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš ³⁸, Tiesa izvērtē prejudiciālo jautājumu, arī lai noskaidrotu, vai Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzētais nosacījums – atbilstoši kuram pieprasīto pierādījumu iegūšana ir atkarīga no tā, vai pieteicējs ir iesniedzis argumentētu pamatojumu, kas apstiprina zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību, – ir izpildīts, ja ir tāds Eiropas Komisijas lēmums, kurā konstatēts Savienības konkurences tiesību pārkāpums, kas izpaužas kā vertikāls ierobežojums mērķa dēļ.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norāda, ka Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punktā būtībā prasīts, lai persona, kurai nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, lūgumu par pierādījumu izprasīšanu pamatotu ar pamatoti pieejamiem faktiem un pierādījumiem, kas ir pietiekami, lai pamatotu tās zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību, proti, pārkāpuma, kaitējuma un cēloņsakarības starp šo pārkāpumu un šo kaitējumu esības ticamību.

Attiecībā uz pārkāpuma ticamības pierādīšanu Tiesa turpinājumā norāda, ka Komisijas lēmums, ar kuru konstatēts LESD 101. panta pārkāpums, valsts tiesai ļauj konstatēt, ka attiecīgā pārkāpuma esība un *a fortiori* ticamība ir pierādīta, jo valsts tiesa nevar pieņemt tādus nolēmumus, kas būtu pretrunā šim lēmumam. Turpretī minētais lēmums pats par sevi nav pietiekams, lai jebkuros apstākļos pierādītu zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību. Tam vēl nepieciešams pierādīt kaitējuma un cēloņsakarības ticamību.

Lemjot par kaitējuma ticamības pierādīšanu, Tiesa arī atgādina, ka Direktīvas 2014/104 17. panta 2. punktā iedibināta atspēkojama prezumpcija par tāda kaitējuma esību, kas izriet no aizliegtas vienošanās, kura atbilstoši šīs direktīvas 2. panta 14. punktam jāsaprot kā horizontāls konkurences ierobežojums starp diviem vai vairākiem konkurentiem. Tāpēc tas izslēdz, ka šāda atspēkojama prezumpcija būtu piemērojama vertikāla konkurences ierobežojuma gadījumā, kurā iesaistīti nekonkurējoši uzņēmumi, kas darbojas dažādos ražošanas vai izplatīšanas ķēdes līmeņos.

³⁸ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 1. iedaļu "Materiālā piemērošanas joma".

Līdz ar to – lai arī tāda Komisijas lēmuma gadījumā, ar kuru konstatēta aizliegta vienošanās, pārkāpuma rezultātā radītā kaitējuma ticamība jāuzskata par pierādītu, ja vien atbildētājs neatspēko prezumpciju, tas tā nav tāda Komisijas lēmuma gadījumā, kurā konstatēts LESD 101. panta pārkāpums, kas izpaužas kā vertikāls ierobežojums, pat ja runa būtu par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ. To paturot prātā, šādā lēmumā var būt atbilstoši pierādījumi, lai izvērtētu kaitējuma un cēloņsakarības ticamību.

Nemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, Tiesa secina, ka Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka ar Komisijas lēmumu, ar kuru konstatēts Savienības konkurences tiesību pārkāpums, kas izpaužas kā vertikāls ierobežojums mērķa dēļ, nepietiek, lai konstatētu zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību, jo šajā nolūkā vēl jāpierāda ne tikai šāda pārkāpuma ticamība, kas apliecināta ar attiecīgo lēmumu, bet arī kaitējuma un cēloņsakarības starp šo kaitējumu un minēto pārkāpumu ticamība. Apstāklis, ka šis lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz izlīguma procedūru, atbildi nemaina.

Visbeidzot Tiesa konstatē – lai pierādītu zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamību Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta izpratnē, nav nepieciešams pierādīt, ka tas, ka atbildību par konkurences tiesību pārkāpumu veidojošie nosacījumi ir izpildīti, ir vairāk ticams nekā tas, ka tie nav izpildīti. Pietiek, ja pieteicējs pierāda, ka iespēja, ka šie nosacījumi ir izpildīti, ir pamatoti pieņemama.

Uzsverot, ka ticamības jēdziens Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta izpratnē atbilstoši Savienības tiesībām interpretējams autonomi, Tiesa norāda, ka saskaņā ar tā ierasto nozīmi zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamības jēdziens neprasa, lai tas, ka atbildības iestāšanās nosacījumi ir izpildīti, tiktu pierādīts ar īpaši augstu iespējamības pakāpi, bet gan, gluži pretēji, norāda uz to, ka ir nepieciešams un pietiekami, ja valsts tiesa, kura lemj par lūgumu izprasīt pierādījumus, tiek pārliecināta par to, ka pieņēmums, ka šie trīs nosacījumi ir izpildīti, ir pamatoti pieņemams.

Šo interpretāciju apstiprina arī Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punktā ietvertā zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamības jēdziena kontekstuāla analīze. Pirmkārt, šīs tiesību normas vispārējā sistēmā, lasot to citastarp šīs direktīvas 6., 14. un 15. apsvēruma gaismā, zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamības pierādīšana izraisa nevis atlīdzinājuma piešķiršanu prasības pēc būtības ietvaros, bet gan rīkojuma par pierādījumu iepriekšēju izprasīšanu, kas ir nepieciešams šādas prasības efektivitātei, izdošanu. Pierādījumu standartam, kas nepieciešams, lai iegūtu nepieciešamos pierādījumus prasības pēc būtības celšanai, jābūt zemākam par to, kāds tiek prasīts, lai konstatētu, ka ir izpildīti nosacījumi tam, lai iestātos atbildība pēc būtības.

Otrkārt, no Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta un šīs direktīvas 16. apsvēruma izriet, ka zaudējumu atlīdzināšanas prasības ticamība jāpierāda, pamatojoties tikai uz pieteicējam pamatoti pieejamiem faktiem un pierādījumiem, kas atspoguļo Savienības likumdevēja gribu neuzlikt šim pieteicējam pārmērīgu pierādīšanas pienākumu, bet gan

pieprasīt, lai tas iesniegtu ticamu pamatojumu, ka konkurences tiesību pārkāpums tam radījis kaitējumu.

Tiesas ieskatā šāda interpretācija ir arī vienīgā interpretācija, kas ir saderīga ar Direktīvas 2014/104 mērķiem, kuru nolūks ir īpaši ir novērst informācijas asimetriju, kura raksturo zaudējumu atlīdzināšanas prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem. Proti, pierādījumi, kas vajadzīgi, lai pierādītu zaudējumu atlīdzināšanas prasījumu, bieži vien ir tikai un vienīgi pretējās puses vai trešo personu rīcībā un pieteicējiem nav zināmi vai nav pieejami pietiekamā apmērā.

Ja pieteicējam, pamatojot tādu pierādījumu izprasīšanas lūgumu, kas nepieciešami tā zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai, jāpierāda, ka lielāka iespējamība ir, ka nosacījumi, lai iestātos atbildība par konkurences tiesību pārkāpumu, ir izpildīti, tā būtu stingra juridiskā prasība, kas var nepamatoti kavēt viņa tiesību uz zaudējumu atlīdzību efektīvu īstenošanu. Šāda pierādīšanas prasība nebūtu saderīga ar mērķi atvieglot zaudējumu atlīdzināšanas prasības, jo prasītais pierādīšanas standarts būtu tāds, kas prasītājam iespēju celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību padarītu gandrīz neiespējamu vai pārmērīgi grūtu.

Tāpēc Direktīvas 2014/104 mērķi atbalsta tādu zaudējumu atlīdzināšanas prasības un pieteicēja pierādīšanas pienākuma "ticamības" jēdziena interpretāciju, saskaņā ar kuru pēdējam minētajam, balstoties uz viņam pamatoti pieejamiem elementiem, jāpārlicina valsts tiesa, kura lemj par tā lūgumu izprasīt pierādījumus, ka pieņemums, ka ir izpildīti trīs kumulatīvi nosacījumi, lai iestātos atbildība par konkurences tiesību pārkāpumu, ir pamatoti pieņemams.

4. Konkurences iestādes lietas materiālos iekļauto pierādījumu izprasīšanas ierobežojumi: saskaņā ar iecietības programmu sniegtas liecības un izlīguma iesniegumi

2025. gada 30. oktobra spriedums FL und KM Baugesellschaft un S (C-2/23, [EU:C:2025:848](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – LESD 101. pants – Lietderīgā iedarbība – Direktīva 2014/104/ES – Noteikumi, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – 6. panta 6. un 7. punkts – 7. panta 1. punkts – Direktīva 2019/1/ES – Apstākļu nodrošināšana dalībvalstu konkurences iestādēm, lai dotu tām iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un nodrošinātu pienācīgu iekšējā tirgus darbību – 31. panta 3. punkts – Piemērošanas joma – Valstu iestāžu savstarpējās administratīvās un tiesiskās palīdzības mehānisms – Konkurences iestādes lietas materiālu nodošana iestādei, kas veic pirmstiesas izmeklēšanu – Saskaņā ar iecietības programmu sniegto liecību un izlīguma

iesniegumu, kā arī to pielikumu pievienošana pirmstiesas izmeklēšanas materiāliem – Apsūdzēto personu un citu šāda procesa dalībnieku piekļuve šiem dokumentiem

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš ³⁹, Tiesa ir precizējusi tās aizsardzības pret izpaušanu aprises, kāda ir uzņēmumu saskaņā ar iecietības programmu sniegtajām liecībām vai izlīguma iesniegumiem saistībā ar aizliegtām vienošanām, kurās tie ir piedalījušies un kuras ir radījušas kaitējumu trešām personām.

Šajā ziņā Tiesa uzsver, ka ar Direktīvas 2019/1 31. panta 3. punktu saskaņā ar iecietības programmu sniegtajām liecībām un izlīguma iesniegumiem ir piešķirta aizsardzība, kas ir jānodrošina neatkarīgi no konteksta, kādā šīs liecības un izlīguma iesniegumi tiek izmantoti.

No Direktīvas 2019/1 31. panta 3. punkta it īpaši izriet, ka atbilstīgi Savienības konkurences tiesībām piekļuve saskaņā ar iecietības programmu sniegtajām liecībām un izlīguma iesniegumiem, kuri sagatavoti valsts konkurences iestādes īstenošanas procedūrā, ir tikai dalībniekiem, kas ir šo procedūru subjekti, un vienīgi to tiesību uz aizstāvību īstenošanas nolūkā.

Šajā tiesību normā izmantoto formulējumu “dalībnieki, kas ir attiecīgo procedūru subjekti” tomēr nevar saprast tādējādi, ka tas ietver arī cietušās personas, kuras var celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību.

Šī tiesību norma attiecīgi zaudētu jēgu, ja saskaņā ar iecietības programmu sniegtajām liecībām un izlīguma iesniegumiem – pēc tam, kad tie atbilstoši savstarpējās administratīvās palīdzības mehānismam nodoti tiesībaizsardzības iestādēm saistībā ar to veikto pirmstiesas izmeklēšanu, – valsts tiesībās netiktu piešķirta aizsardzība, kas būtu līdzvērtīga tai, ko šiem dokumentiem nodrošina Savienības konkurences tiesības, un it īpaši, ja ikvienam šīs izmeklēšanas dalībniekam, to vidū arī cietušajām personām, kuras var celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību, būtu piekļuve šīm liecībām un iesniegumiem.

Tā kā šāda piekļuve var apdraudēt Direktīvas 2019/1 31. panta 3. punkta lietderīgo iedarbību, to attiecīgi nevar piešķirt citiem pirmstiesas izmeklēšanā iesaistītiem dalībniekiem, kas nav apsūdzētās personas, un it īpaši personām, kurām nodarīts kaitējums attiecīgā konkurences tiesību pārkāpuma dēļ un kuras vēlas saņemt atlīdzinājumu par šī pārkāpuma rezultātā nodarīto kaitējumu.

Nemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa secina, ka Direktīvas 2019/1 31. panta 3. punkts, lasot to Hartas 47. panta pirmās un otrās daļas un 48. panta 2. punkta gaismā, jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram kriminālprocesā, kura priekšmets nav konkurences tiesību pārkāpums, citiem šī kriminālprocesa dalībniekiem, to vidū arī personām, kurām nodarīts kaitējums

³⁹ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 1. iedaļu “Materiālā piemērošanas joma”.

attiecīgā konkurences tiesību pārkāpuma dēļ un kuras vēlas saņemt atlīdzinājumu par šī pārkāpuma rezultātā nodarīto kaitējumu, ir tiesības piekļūt saskaņā ar iecietības programmu sniegtajām liecībām un izlīguma iesniegumiem, kas sagatavoti valsts konkurences iestādē notiekošas procedūras vajadzībām un nodoti valsts tiesībsargāšanas iestādēm.

IV. Kaitējuma apmēra aplēses

2023. gada 16. februāra spriedums *Tráficos Manuel Ferrer* (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Atlīdzinājums par kaitējumu, kas nodarīts ar LESD 101. panta 1. punktā aizliegtu darbību – Komisijas lēmums, kurā konstatēta koluzīvu vienošanos esība par cenu noteikšanu un bruto cenu paaugstināšanu kravas automobiļiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) – Valsts civilprocesuālo tiesību norma, kas noteic, ka prasījuma daļējas apmierināšanas gadījumā katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus, ja vien nav ļaunprātīgas rīcības – Dalībvalstu procesuālā autonomija – Efektivitātes un līdzvērtības principi – Direktīva 2014/104/ES – Mērķi un kopējais līdzsvars – 3. pants – Tiesības uz pilnīgu nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu – 11. panta 1. punkts – Konkurences tiesību pārkāpuma izdarītāju solidārā atbildība – 17. panta 1. punkts – Iespēja valsts tiesai aplēst kaitējuma apmēru – Nosacījumi – Praktiska neiespējamība vai pārmērīgas grūtības noteikt kaitējuma apmēru – 22. pants – Piemērošana laikā

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš⁴⁰, Tiesa ir interpretējusi Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punktu, saskaņā ar kuru dalībvalstīm jānodrošina, ka valstu tiesām ir tiesības saskaņā ar valsts procedūrām aplēst pretkonkurences rīcības rezultātā nodarītā kaitējuma apmēru, ja konstatēts, ka prasītājam ir nodarīts kaitējums, bet praktiski nav iespējams vai ir pārmērīgi grūti precīzi noteikt šā kaitējuma apmēru, balstoties uz pieejamajiem pierādījumiem.

Šajā ziņā iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai šajā tiesību normā paredzētās kaitējuma apmēra aplēses drīkst veikt tādos apstākļos, kādos – kā šajā lietā –, pirmkārt, atbildētājs ir devis iespēju prasītājam iepazīties ar informāciju, pamatojoties uz kuru tas ir sagatavojis savu ekspertīzes atzinumu, lai izslēgtu atlīdzināma kaitējuma esību, un, otrkārt, zaudējumu atlīdzināšanas prasība ir vērsta tikai pret vienu no lēmuma par LESD 101. panta pārkāpuma konstatēšanu adresātiem, kas ir tirgojis tikai daļu no karteļa skartajām precēm, kuras iegādājies prasītājs.

⁴⁰ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 1. iedaļu "Materiālā piemērošanas joma". Šis spriedums ir aplūkots arī I. sadaļas 2.3. iedaļā "To direktīvas normu piemērojamība laikā, ar ko apstiprināta pastāvošā judikatūra".

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms uzsver, ka Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkta formulējums aprobežo tiesas ceļā veicamās kaitējuma aplēses piemērojamību tikai ar situācijām, kurās ir praktiski neiespējami vai pārmērīgi apgrūtināši noteikt precīzu šī prasītājam konstatētā kaitējuma apmēru.

Atgādinādama, ka Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkts ir viens no pasākumiem, ar kuru iecerēts novērst informācijas asimetriju no pretkonkurences cietušo personu un konkurences tiesības pārkāpušo uzņēmumu starpā, Tiesa arī norāda, ka šis pasākums var mijiedarboties ar citiem šajā direktīvā paredzētajiem korektīvajiem pasākumiem. Tādējādi vajadzība veikt pretkonkurences rīcības dēļ nodarītā kaitējuma apmēra aplēses tiesas ceļā varētu būt atkarīga tieši no rezultāta, kādu prasītājs ir panācis, lūdzot veikt pierādījumu izprasīšanu saskaņā ar Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmo daļu.

Šajā ziņā Tiesa precizē: tā kā šai nupat minētajai normai ir svarīga loma Direktīvā 2014/104, valsts tiesai – pirms tā veic kaitējuma apmēra aplēses – ir jāpārbauda, vai prasītājs šo normu ir izmantojis. Proti, gadījumā, ja faktiskā neiespējamība novērtēt kaitējuma apmēru izriet no prasītāja bezdarbības, valsts tiesai nav nedz jārikojas prasītāja vietā, nedz jānovērš tā neizdarības.

Savukārt pamatlietas situāciju raksturojošie un iesniedzējtiesas prejudiciālajos jautājumos norādītie apstākļi, proti, pirmkārt tas, ka *Daimler* ir nodevusi pamatlietā esošo prasītāju rīcībā datus, uz kuriem tā ir balstījies, lai apstrīdētu prasītāju eksperta atzinumu, un, otrkārt, tas, ka savu prasību prasītāji pamatlietā ir vērsuši tikai pret vienu no Eiropas Komisijas konstatētās pārkāpjošās rīcības izdarītājiem, paši par sevi nav nozīmīgi, lai izvērtētu, vai valsts tiesai ir ļauts veikt kaitējuma apmēra aplēses saskaņā ar Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punktu. Šajā ziņā Tiesa atgādina konkrēti no judikatūras izrietošo principu, kas apstiprināts Direktīvas 2014/104 11. pantā un saskaņā ar ko konkurences tiesību pārkāpums principā izraisa tā izdarītāju solidāru atbildību.

V. Noilguma termiņu sistēma

2022. gada 22. jūnija spriedums Volvo un DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Aizliegtas vienošanās – LESD 101. pants – Direktīva 2014/104/ES – 10., 17. un 22. pants – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības par Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Noilguma termiņš – Atspēkojama prezumpcija par kaitējumu – Nodarītā kaitējuma apmēra noteikšana – Direktīvas novēlota transponēšana – Piemērošana laikā – Materiālie un procesuālie noteikumi

Izvērtējot Direktīvas 2014/104 10. panta, kurā paredzēti noteikumi par zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību pārkāpumiem noilgumu, piemērojamību laikā, Tiesa šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš⁴¹, ir precizējusi prasības, kas izriet no LESD 101. panta attiecībā uz valsts noilguma termiņu sākuma noteikšanu zaudējumu atlīdzināšanas prasībās par pārkāpumiem, kas beigušās pirms Direktīvas 2014/104 stāšanās spēkā.

Tā kā Direktīva 2014/104 Spānijas tiesību sistēmā tika transponēta piecus mēnešus pēc tās transponēšanas termiņa beigām, kas bija noteikts 2016. gada 27. decembrī, Tiesa uzskata, ka, lai noteiktu šīs direktīvas 10. panta piemērojamību laikā pamatlietā, ir jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkotā juridiskā situācija ir radusies pirms minētās direktīvas transponēšanas termiņa beigām vai arī tā turpina radīt sekas pēc šī termiņa beigām. It īpaši Tiesas skatījumā ir jānoskaidro, vai datumā, kad beidzās Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņš, proti, 2016. gada 27. decembrī, pamatlietā aplūkotajai situācijai piemērojamais noilguma termiņš bija beidzies, un tas nozīmē, ka ir jānosaka brīdis, kurā šis noilguma termiņš sākās. Spānijas tiesībās, kas bija spēkā attiecīgajā laikā, bija paredzēts, ka viena gada noilguma termiņu sāk skaitīt no brīža, kad cietusī persona uzzinājusi par faktiem, kas rada atbildību.

Lai gan iesniedzējtiesai ir jānosaka datums, kurā RM šajā lietā uzzināja par faktiem, piemērojamās valsts tiesību normas, tai jāinterpretē cik vien iespējams ņemot vērā Savienības tiesības, it īpaši LESD 101. panta tekstu un mērķi.

Šajā kontekstā Tiesa uzsver, ka no efektivitātes principa izriet, ka valsts tiesībās paredzētie noilguma termiņi zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem sākas tikai tad, kad pārkāpums ir beidzies un cietusī persona ir uzzinājusi vai saprātīgi var uzskatīt, ka tā ir iepazinusies ar informāciju, kas ir vajadzīga tās prasības celšanai, proti, par zaudējuma esību, cēloņsakarību starp šo zaudējumu un konkurences tiesību pārkāpumu, kā arī šī pārkāpuma izdarītāja identitāti.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka nešķiet, ka 2016. gada 19. jūlijā publiskotajā Komisijas lēmuma, ar kuru konstatēta aizliegtā vienošanās, paziņojumā presē pārkāpuma izdarītāja identitāte, pārkāpuma precīzs ilgums un skartie produkti būtu identificēti tik precīzi kā 2017. gada 6. aprīlī publicētajā kopsavilkumā. Šādos apstākļos LESD 101. panta pilnīga efektivitāte liek uzskatīt, ka šajā gadījumā noilguma termiņš RM celtajai zaudējumu atlīdzināšanas prasībai ir sācies šī Komisijas lēmuma kopsavilkuma publicēšanas dienā.

Ja tas tā ir, tad visdrīzāk šis termiņš nebija beidzies pirms Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigām. Tas turpināja ritēt pat pēc Spānijas transponēšanas tiesību aktu stāšanās spēkā datuma. Tādējādi Tiesa atzina, ka, tā kā RM prasībai par

⁴¹ Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 2.1.1. iedaļu "Zaudējumu atlīdzināšanas prasību noilguma termiņu regulējošās normas". Šis spriedums ir aplūkots arī I. sadaļas 2.1.3. iedaļā "Tiesību normas, ar kurām ieviesta atspēkojama prezumpcija par tāda kaitējuma esību, kurš izriet no aizliegtas vienošanās" un I. sadaļas 2.2.2. iedaļā "Kaitējuma apmēra noteikšanu regulējošās normas".

zaudējumu atlīdzību saskaņā ar agrākajiem noteikumiem piemērojamais noilguma termiņš nav beidzies pirms šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām, šī prasība ietilpst minētās direktīvas 10. panta piemērojamībā laikā.

2024. gada 18. aprīļa spriedums (virspalāta) Heureka Group (Cenu salīdzināšanas vietnes) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 102. pants – Efektivitātes princips – Valstu tiesībās reglamentētas zaudējumu atlīdzināšanas prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem – Direktīva 2014/104/ES – Direktīvas novēlota transponēšana – Piemērošana laikā – 10. pants – Noilguma termiņš – “Dies a quo” noteikumi – Pārkāpuma izbeigšana – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgās informācijas iegūšana – Tāda Eiropas Komisijas lēmuma kopsavilkuma publicēšana “Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī”, ar kuru konstatēts konkurences noteikumu pārkāpums – Tāda Komisijas lēmuma saistošais spēks, kurš vēl nav galīgs – Noilguma termiņa atlikšana vai pārtraukšana uz Komisijas izmeklēšanas laiku vai arī līdz datumam, kurā šis lēmums kļūst galīgs

Šajā spriedumā, kura faktiskais un juridiskais konteksts ir izklāstīts iepriekš ⁴², Tiesa ir precizējusi prasības, kas izriet gan no LESD 102. panta, gan no Direktīvas 2014/104 attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanas prasību par turpinātiem Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem noilgumu.

Lai pamatlietā noteiktu Direktīvas 2014/104 10. panta piemērojamību laikā, Tiesa pārbauda, vai aplūkotā juridiskā situācija bija beigusies līdz 2016. gada 27. decembrim vai arī turpināja radīt sekas.

Šajā nolūkā jānosaka, vai 2016. gada 27. decembrī bija beidzies pamatlietā aplūkotajai situācijai piemērojamais valsts noilguma termiņš. To darot, tomēr jāpatur prātā, ka pat pirms Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigām piemērojamiem valsts noteikumiem par noilgumu bija jāatbilst līdzvērtības un efektivitātes principiem un tie nevar atņemt LESD 101. un 102. pantam pilnīgu efektivitāti.

Taču LESD 102. panta pilnīga efektivitāte un it īpaši tajā norādītā aizlieguma lietderīgā iedarbība prasa, lai zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par šī panta pārkāpumiem piemērojamie valsts noilguma termiņi nesāktos, pirms pārkāpums nav beidzies un cietusī persona nav uzzinājusi vai saprātīgi var uzskatīt, ka tā ir uzzinājusi informāciju, kas vajadzīga tās zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai.

Lai gan šajā gadījumā datums, kurā *Heureka* šo informāciju uzzināja, jānosaka iesniedzējtiesai, Tiesa tomēr uzskata par lietderīgu norādīt, ka principā uzzināšanas brīdis sakrīt ar datumu, kad *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēts tāda Komisijas

⁴² Par strīda faktisko un juridisko kontekstu skat. I. sadaļas 2.1.1. iedaļu “Zaudējumu atlīdzināšanas prasību noilguma termiņu regulējošās normas”.

lēmuma kopsavilkums, kurā konstatēts pārkāpums, neatkarīgi no tā, vai šis lēmums ir kļuvis galīgs.

Tiesa arī precizē, ka LESD 102. pants un efektivitātes princips paredz noilguma termiņa apturēšanu vai pārtraukšanu Komisijas veiktās izmeklēšanas laikā. Savukārt šis pants un šis princips neprasa, lai noilguma termiņš tiktu apturēts līdz brīdim, kad Komisijas lēmums kļūst galīgs. Cietusī persona var pamatoties uz Komisijas lēmumā, kurš nav kļuvis galīgs, ietvertajiem konstatējumiem, lai pamatotu savu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, jo, kamēr tas nav atcelts, tam ir saistošs spēks.

Nemot vērā iepriekš minēto, Tiesa atzīst, ka tāds valsts noilguma regulējums kā pamatlietā aplūkots – saskaņā ar ko, pirmkārt, trīs gadu noilguma termiņš neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katriem daļējiem zaudējumiem, kuri izriet no LESD 102. panta pārkāpuma, sākas brīdī, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai pamatoti var tikt uzskatīta par tādu, kas uzzinājusi, ka tai ir nodarīti šādi daļēji zaudējumi, kā arī uzzinājusi tās personas identitāti, kurai tie jāatlīdzina, un nav nepieciešams, lai pārkāpums būtu beidzies un lai šī persona būtu uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību normu pārkāpumu, un, otrkārt, minēto termiņu nevar apturēt vai pārtraukt uz laiku, kamēr Komisija izmeklē šādu pārkāpumu, – nav saderīgs ar LESD 102. pantu un efektivitātes principu, ciktāl tas tiesību prasīt atlīdzināt zaudējumus, kas radušies šī paša pārkāpuma dēļ, īstenošanu padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu.

Līdz ar to tas, vai dienā, kad beidzās Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņš, proti, 2016. gada 27. decembrī, bija beidzies valsts tiesībās noteiktais noilguma termiņš, kas bija piemērojams pamatlietā aplūkotajā situācijā līdz šim datumam, jānoskaidro, abstrahējoties no šī noilguma regulējuma elementiem, kuri nav saderīgi ar LESD 102. pantu un efektivitātes principu.

Šajā ziņā no Komisijas lēmuma, kurā konstatēta *Google* dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, izriet, ka šis pārkāpums šī lēmuma pieņemšanas dienā, proti, 2017. gada 27. jūnijā, vēl nebija beidzies. Tādējādi Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigās noilguma termiņš ne tikai nebija beidzies, bet tas pat vēl nebija sācies.

Tā kā pamatlietā aplūkotā situācija nebija beigusies pirms Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigām, tās 10. pants tajā ir piemērojams *ratione temporis*. Tiesa konstatē, ka no 10. panta 2. un 4. punkta skaidrā formulējuma izriet, ka aplūkots valsts noilguma regulējums nav saderīgs arī ar šo tiesību normu. Tā it īpaši norāda, ka minētā 10. panta 4. punktā tagad ir prasīts, ka noilguma termiņa apturēšanai pēc konkurences iestādes akta, kas vērsts uz konkurences tiesību pārkāpuma izmeklēšanu vai iztiesāšanu saistībā ar konkurences tiesību pārkāpumu, uz kuru attiecas zaudējumu atlīdzināšanas prasība, jābeidzas ne agrāk kā vienu gadu pēc dienas, kurā lēmums, ar ko konstatēts šis pārkāpums, ir kļuvis galīgs, vai kurā procedūra ir izbeigta citā veidā. Tādēļ šī tiesību norma šajā ziņā pārsniedz no LESD 102. panta un efektivitātes principa izrietošās prasības.

2025. gada 4. septembra spriedums Nissan Iberia (C-21/24, [EU:C:2025:659](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 101. pants – Efektivitātes princips – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem – Noilguma termiņš – “Dies a quo” noteikšana – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgās informācijas iegūšana – Lēmuma, ar kuru valsts konkurences iestāde konstatējusi konkurences tiesību pārkāpumu, publicēšana tās tīmekļvietnē – Tāda valsts konkurences iestādes lēmuma saistošais spēks, kurš vēl nav kļuvis galīgs – Noilguma termiņa apturēšana vai pārtraukšana – Tiesvedības apturēšana tiesā, kurā celta zaudējumu atlīdzināšanas prasība – Direktīva 2014/104/ES – 10. pants – Piemērošana laikā

Šajā prejudiciālajā nolēmumā, pirmkārt, Tiesa ir izklāstījusi prasības, kas izriet no LESD 101. panta, attiecībā uz valsts noilguma termiņu sākumu zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem, kas sākušies pirms Direktīvas 2014/104 stāšanās spēkā. Otrkārt, tā izvērtē Direktīvas 2014/104 10. pantā paredzētā noilguma termiņa sākumu.

2015. gadā *Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia* (Valsts tirgus un konkurences komisija, Spānija; turpmāk – CNMC) pieņēma lēmumu, kurā konstatēja, ka vairāki uzņēmumi, tostarp *Nissan Iberia SA*, ir pārkāpuši LESD 101. pantu un Spānijas konkurences tiesību normas. 2015. gada 28. jūlijā CNMC savā tīmekļvietnē publicēja paziņojumu presei par šo lēmumu. Minētais lēmums šajā tīmekļvietnē pilnībā tika publicēts 2015. gada 15. septembrī.

Apgalvotā pārkāpuma izdarītāji, tostarp *Nissan*, cēla par šo CNMC lēmumu vairākas atcelšanas prasības, taču 2021. gadā *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) apstiprināja šo lēmumu daļā, kurā tas attiecās uz *Nissan*.

2023. gada martā CP cēla zaudējumu atlīdzināšanas prasību *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Zaragoza* (Saragosas Komerclietu tiesa Nr. 1, Spānija), lūdzot piespriest *Nissan* atlīdzināt kaitējumu, kas viņam nodarīts, iegādājoties transportlīdzekli, kura cenu bija ietekmējis CNMC konstatētais pārkāpums.

Aizstāvībā *Nissan* apgalvoja, ka zaudējumu atlīdzināšanas prasībai ir iestājies noilgums.

Saragosas Komerclietu tiesa Nr. 1 šajā ziņā paskaidroja, ka atbilstoši valsts tiesībām noilguma termiņi, kas piemērojami zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences noteikumu pārkāpumiem, nevar sākties, kamēr attiecīgais pārkāpums nav beidzies un cietušajai personai nebija zināma vai pamatoti varēja uzskatīt, ka tai nevarēja būt zināma zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgā informācija.

Tad, ja šis pārkāpums ir konstatēts ar CNMC lēmumu, šīs tiesas skatījumā var uzskatīt, ka cietušajām personām šī informācija kļuva zināma brīdī, kad šis lēmums tika publicēts CNMC tīmekļvietnē, neatkarīgi no tā, vai šis lēmums ir kļuvis galīgs. Atbilstīgi šai interpretācijai CP celtajai zaudējumu atlīdzināšanas prasībai šajā lietā esot iestājies noilgums.

Saragozas Komerclietu tiesa Nr. 1 tomēr norāda, ka pastāv arī tāds valsts judikatūras virziens, atbilstoši kuram noilguma termiņš, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par pretkonkurences rīcību, kas konstatēta *CNMC* lēmumā, par kuru celta atcelšanas prasība, sākas tikai no brīža, kad šis lēmums ir kļuvis galīgs pēc tiesā veiktās pārbaudes.

Šādos apstākļos Saragozas Komerclietu tiesa Nr. 1 uzdeva trīs prejudiciālus jautājumus, ar kuriem tā būtībā vaicā, vai LESD 101. pants, lasot to efektivitātes principa gaismā, un attiecīgā gadījumā Direktīvas 2014/104⁴³ 10. panta 2. punkts pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru – kā to interpretējušas kompetentās valsts tiesas –, nosakot brīdi, no kura sākas noilguma termiņš, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences noteikumu pārkāpumiem, kuras celtas pēc tam, kad pieņemts valsts konkurences iestādes lēmums, ar ko konstatēts šo noteikumu pārkāpums, var uzskatīt, ka personai, kura apgalvo, ka tai nodarīts kaitējums, zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgā informācija bija zināma, pirms šis lēmums kļuva galīgs.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa izvērtē Direktīvas 2014/104 10. panta piemērojamību laikā pamatlietā. Šī panta 2. punktā noteikts, ka zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem piemērojamais noilguma termiņš nesāk skaitīt, pirms pārkāpums nav beidzies un prasītājs zina vai var pamatoti uzskatīt, ka tas zina informāciju, kas vajadzīga tā zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai.

Lai izvērtētu šīs tiesību normas piemērojamību pamatlietā, Tiesa pārbauda, vai Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigu datumā, tas ir, 2016. gada 27. decembrī, bija beidzies CP celtajai zaudējumu atlīdzināšanas prasībai valsts tiesībās noteiktais noilguma termiņš.

Šajā ziņā Tiesa uzsver, ka pat pirms Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigām valsts tiesiskais regulējums, kurā noteikts datums, no kura sākas zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem piemērojamais noilguma termiņš, tā ilgums un apturēšanas vai pārtraukšanas noteikumi bija jāpielāgo konkurences tiesību īpatnībām un mērķiem, ko attiecīgās personas ar šīm tiesībām īsteno, lai neatņemtu LESD 101. un 102. pantam pilnīgu efektivitāti.

Tiesa arī atgādina, ka LESD 101. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma lietderīgā iedarbība būtu apdraudēta, ja neviena persona nevarētu prasīt atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tai radušies konkurences tiesību pārkāpuma dēļ. Tādējādi ikviens var prasīt atlīdzinājumu par kaitējumu, ja pastāv cēloņsakarība starp attiecīgo kaitējumu un aizliegto vienošanos vai darbību, kas aizliegta LESD 101. pantā.

⁴³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.).

Saskaņā ar judikatūru tiesību prasīt atlīdzinājumu par zaudējumiem īstenošana būtu padarīta praktiski neiespējama vai pārmērīgi grūta, ja noilguma termiņi sāktos, pirms pārkāpums ir beidzies un cietusī persona zināja vai pamatoti var uzskatīt, ka tai bija zināma informācija, kas vajadzīga tās zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai un kas ietver konkurences tiesību pārkāpuma un kaitējuma esību, cēloņsakarību starp šo kaitējumu un pārkāpumu, kā arī pārkāpuma izdarītāja identitāti.

Šajā ziņā no iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka *CNMC* lēmums, ar kuru konstatēts konkurences noteikumu pārkāpums un kura spēkā esība ir apstrīdēta tiesā, nav saistošs tiesai, kurā pēc šāda lēmuma celta zaudējumu atlīdzināšanas prasība. Tādējādi persona, kurai ar attiecīgo pārkāpumu nodarīts kaitējums, nevar faktiski balstīties uz minēto lēmumu, lai pamatotu savu zaudējumu atlīdzināšanas prasību. No tā izriet – tā kā tiesai, kas izskata zaudējumu atlīdzināšanas prasību, attiecīgā pārkāpuma konstatējums ir saistošs tikai tad, ja šis lēmums ir kļuvis galīgs, un pamatoti uzskatīt, ka cietušajai personai bija zināma prasības celšanai vajadzīgā informācija, tā var tikai tad, ja *CNMC* lēmums ir kļuvis galīgs pēc tiesā veiktās pārbaudes. Tādēļ cietušās personas zaudējumu atlīdzināšanas prasībai piemērojamais noilguma termiņš nevar sākties, kamēr minētais lēmums nav kļuvis galīgs.

Pēc šī precizējuma Tiesa tāpat norāda, ka nosacījums par to, ka jābūt zināmai informācijai, kas vajadzīga, lai celtu zaudējumu atlīdzināšanas prasību pēc tam, kad ir pieņemts valsts konkurences iestādes lēmums, paredz ne tikai to, ka šim lēmumam jābūt galīgam, bet arī to, ka informācijai, kas izriet no galīgā lēmuma, jābūt atbilstoši publiskotai. Šajā ziņā spriedumam, ar kuru galīgi apstiprināts attiecīgais valsts konkurences iestādes lēmums, jābūt oficiāli publicētam, brīvi pieejamam sabiedrībai un tajā jābūt skaidri norādītam tā publicēšanas datumam.

Nemot vērā iepriekš minēto, Tiesa atgādina, ka pamatlietā CP zaudējumu atlīdzināšanas prasību cēla 2023. gada martā – pēc *CNMC* lēmuma, kurš attiecībā uz *Nissan* kļuva galīgs pēc *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) pasludinātā sprieduma. Tā kā šis spriedums tika pasludināts tikai 2021. gadā, var pamatoti uzskatīt, ka dienā, kad beidzās Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņš, proti, 2016. gada 27. decembrī, CP celtajai zaudējumu atlīdzināšanas prasībai piemērojamais noilguma termiņš ne tikai vēl nebija beidzies, bet vēl pat nebija sācies.

Otrkārt, Tiesa atzīst, ka Direktīvas 2014/104 10. panta 2. punkta saturs attiecībā uz noilguma termiņa sākuma brīža noteikšanu būtībā atspoguļo Tiesas judikatūru par LESD 101. un 102. pantu, kā arī efektivitātes principu.

Tādējādi Tiesa konstatē, ka tās apsvērumi par brīdi, no kura pirms Direktīvas 2014/104 stāšanās spēkā sākās zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību pārkāpumiem noilguma termiņš, ir piemērojami arī minētās direktīvas 10. panta 2. punkta interpretācijai.

Šādos apstākļos Tiesa uz uzdotajiem jautājumiem atbild, ka LESD 101. pants, lasot to efektivitātes principa gaismā, un Direktīvas 2014/104 10. panta 2. punkts jāinterpretē

tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru – kā to interpretējušas kompetentās valsts tiesas –, nosakot brīdi, no kura sākas noilguma termiņš, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem, kuras celtas pēc tam, kad pieņemts valsts konkurences iestādes lēmums, ar ko konstatēts šo tiesību pārkāpums, var uzskatīt, ka personai, kura apgalvo, ka tai nodarīts kaitējums, zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgā informācija bija zināma, pirms šis lēmums kļuva galīgs.

VI. Tiesību uz atlīdzinājumu īstenošanas kārtība valstu tiesās – Līdzvērtības un efektivitātes principu ievērošana

2025. gada 28. janvāra spriedums (virspalāta) ASG 2 (C-253/23, [EU:C:2025:40](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – LESD 101. pants – Direktīva 2014/104/ES – Prasības par konkurences tiesību pārkāpumu radītu zaudējumu atlīdzināšanu – 2. panta 4. punkts – Jēdziens “zaudējumu atlīdzināšanas prasība” – 3. panta 1. punkts – Tiesības uz pilnīgu radītā kaitējuma atlīdzinājumu – Zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu cesija juridisko pakalpojumu sniedzējam – Valsts tiesības, kas neļauj atzīt šāda pakalpojumu sniedzēja “locus standi” minēto prasījumu kolektīvai piedziņai – 4. pants – Efektivitātes princips – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta pirmā daļa – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā

Attiecībā uz kārtību, kādā ceļama zaudējumu atlīdzināšanas prasība par konkurences tiesību pārkāpumiem, Tiesa atgādina, ka, tā kā šī kārtība Direktīvā 2014/104 nav reglamentēta, tā ir jānosaka dalībvalstīm, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus.

2009. gadā Vācijas konkurences iestāde pieņēma saistību lēmumu, kas citastarp attiecās uz Ziemeļreinas-Vestfālenes federālo zemi un bija saistīts ar apaļkoka nozarē noslēgtu aizliegtu vienošanos par cenām.

Vācijā, Beļģijā un Luksemburgā reģistrētas kokzāģētavas, kas uzskatīja, ka aplūkotās aizliegtās vienošanās dēļ tām nodarīts kaitējums, savas tiesības uz atlīdzinājumu cedēja juridisko pakalpojumu sniedzējam, kurš savā vārdā, bet cedentu labā vērās *Landgericht Dortmund* (Dortmundes apgabaltiesa, Vācija) ar kolektīvu zaudējumu atlīdzināšanas prasību. Taču saskaņā ar judikatūrā veikto piemērojamā Vācijas tiesiskā regulējuma interpretāciju iespējama konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīta kaitējuma atlīdzināšanas gadījumā šāda kolektīva prasība nav pieļaujama.

Dortmundes apgabaltiesa tomēr uzskata, ka kolektīva parādu piedziņas prasība ir vienīgais Vācijas tiesībās paredzētais tiesību aizsardzības līdzeklis, kas ļauj nodrošināt tiesību uz atlīdzinājumu efektīvu īstenošanu aizliegto vienošanos lietās.

Šajā kontekstā tā uzdeva trīs prejudiciālus jautājumus, kuru mērķis būvēbā ir noskaidrot, vai atbilstoši valsts tiesībām ar konkurences tiesībām saistītā tiesvedībā var nebūt pieļaujama kolektīva parādu piedziņas prasība, ja līdzvērtīga tiesību aizsardzības līdzekļa neesības dēļ ir praktiski neiespējami vai pārmērīgi apgrūtināši celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību, it īpaši tādu salīdzinoši nelielu zaudējumu gadījumā, kas skar lielu skaitu cietušo.

Tiesas vērtējums

Tiesa izvērtē, vai Eiropas Savienības tiesībām ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas personām, kurām konkurences tiesību pārkāpuma dēļ varētu būt nodarīts kaitējums, liedz cedēt to tiesības uz atlīdzinājumu juridisko pakalpojumu sniedzējam, lai tas varētu kolektīvi īstenot šīs tiesības, ceļot "patstāvīgu" zaudējumu atlīdzināšanas prasību, proti, tādu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, kas nav balstīta uz galīgu un saistošu lēmumu, ar kuru konkurences iestāde, it īpaši, noskaidrojot faktiskos apstākļus, ir konstatējusi šādu pārkāpumu (tā sauktā "*stand-alone*" prasība).

Tiesa norāda, ka Direktīvā 2014/104 dalībvalstīm nav paredzēts nekāds pienākums ieviest tādu kolektīvās parādu piedziņas prasības mehānismu kā pamatlietā aplūkots; tajā nav arī noteikts, ar kādiem nosacījumiem šādas kolektīvās prasības kontekstā ir spēkā cesija, ar kuru cietusī persona nodevusi tās tiesības uz konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu. Tādējādi gan šāda mehānisma ieviešana, gan nosacījumi, ar kādiem ir spēkā šāda cesija, ir to noteikumu sastāvdaļa, ar kuriem paredzēts īstenot šīs tiesības uz atlīdzinājumu, un tie nav reglamentēti Direktīvā 2014/104, bet ir jānosaka katras dalībvalsts tiesību sistēmā, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus.

Šajā lietā iesniedzējtiesai ir šaubas, vai tāda judikatūrā veikta valsts tiesību interpretācija, atbilstoši kurai personām, kuras uzskata, ka tām nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, ir liegta iespēja izmantot kolektīvo parādu piedziņas prasību, atbilst efektivitātes principam un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

Šajā ziņā Tiesa atzīst, ka tāda Vācijas tiesību interpretācija, atbilstoši kurai konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīta kaitējuma gadījumā kolektīva parādu piedziņas prasība nav pieļaujama, Savienības tiesībām būtu pretrunā tikai tad, ja iesniedzējtiesa secinātu, pirmkārt, ka citi valsts tiesībās paredzētie kolektīvie mehānismi neļauj efektīvi īstenot cietušo personu tiesības uz atlīdzinājumu un, otrkārt, ka to nosacījumu dēļ, kas valsts tiesībās paredzēti individuālas prasības celšanai, ir neiespējami vai pārmērīgi apgrūtināši īstenot šīs tiesības uz atlīdzinājumu un tādējādi ir apdraudētas minēto personu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

Tiesa tomēr precizē, ka individuālai zaudējumu atlīdzināšanas prasībai raksturīgās procesuālās izmaksas pašas par sevi vien neļauj secināt, ka tiesību uz atlīdzinājumu īstenošana, ceļot šādu individuālu prasību, būtu praktiski neiespējama vai pārmērīgi apgrūtināta. Lai varētu izdarīt šādu secinājumu, iesniedzējtiesai būtībā būtu jānoskaidro visi konkrētie valsts tiesību elementi, kas liedz celt šādas individuālas prasības.

Tiesa piebilst, ka tad, ja iesniedzējtiesa konstatētu, ka kolektīva parādu piedziņas prasība pamatlietā ir vienīgais procesuālais līdzeklis, kas ļauj attiecīgajām kokzāgētavām efektīvi īstenot to tiesības uz atlīdzinājumu, šāds konstatējums neskartu to valsts tiesību normu piemērošanu, ar kurām ir reglamentēta juridisko pakalpojumu sniedzēju darbība, lai citastarp nodrošinātu šo pakalpojumu kvalitāti, kā arī šādu pakalpojumu sniedzēju saņemtās atlīdzības objektivitāti un samērīgumu un novērstu interešu konfliktus un ļaunprātīgu procesuālo rīcību.

Visbeidzot attiecībā uz secinājumiem, kas būtu izdarāmi no iesniedzējtiesas iespējamā konstatējuma par attiecīgo valsts tiesību normu neatbilstību tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, šai tiesai, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, vispirms būs jānosaka, vai tā attiecīgās tiesību normas var interpretēt atbilstoši Savienības tiesību prasībām, vienlaikus neinterpretējot šīs normas *contra legem*. Iesniedzējtiesai minētās tiesību normas nebūtu jāpiemēro vienīgi tad, ja Savienības tiesībām atbilstoša interpretācija nebūtu iespējama.

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

Pētniecības un dokumentācijas direkcija

2026. gada marts